

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 13. heinäkuuta 2026
(OR. en)

11885/26
ADD 1

Toimielinten välinen asia:
2026/0191 (NLE)

POLCOM 277
WTO 76
SERVICES 39
DATAPROTECT 237
TELECOM 387

EHDOTUS

Lähettiläjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	13. heinäkuuta 2026
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2026) 356 annex
Asia:	LIITE asiakirjaan ehdotus neuvoston päätökseksi sähköistä kaupankäyntiä koskevan sopimuksen tekemisestä

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2026) 356 annex.

Liite: COM(2026) 356 annex

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 13.7.2026
COM(2026) 356 final

ANNEX

LIITE

asiakirjaan

ehdotus neuvoston päätökseksi

sähköistä kaupankäyntiä koskevan sopimuksen tekemisestä

LIITE

WT/MIN(26)/42

27. huhtikuuta 2026

**Ministerikokous
Neljästoista istunto
Yaoundé, 26.–30. maaliskuuta 2026**

JULISTUS SÄHKÖISTÄ KAUPANKÄYNTIÄ KOSKEVAA SOPIMUSTA KOSKEVISTA VÄLIAIKAISISTA JÄRJESTELYISTÄ¹

28. maaliskuuta 2026

Tämä julistus annetaan Argentiinan; Australian; Bahrainin kuningaskunnan; Beninin; Brunei Darussalamin valtion; Burkina Fason; Kap Verden; Kanadan; Kiinan; Costa Rican; Euroopan unionin; Gambian; Georgian; Hongkongin (Kiina); Islannin; Israelin; Japanin; Kazakstanin; Korean tasavallan; Kuwaitin valtion; Kirgisian tasavallan; Laosin demokraattisen kansantasavallan; Liechtensteinin; Malesian; Mauritiuksen; Moldovan tasavallan; Mongolian; Montenegron; Uuden-Seelannin; Pohjois-Makedonian; Norjan; Omanin; Perun; Filippiinien; Qatarin; Singaporen; Sveitsin; Ukrainan; Arabiemiraattien; ja Yhdistyneen kuningaskunnan pyynnöstä.

1. Edellä mainitut Maailman kauppajärjestön, jäljempänä 'WTO', jäsenet, jäljempänä 'osapuolet', vahvistavat sitoumuksensa sopia sähköisen kaupankäynnin kauppaan liittyviä näkökohtia koskevista WTO:n säännöistä, kuten 25 päivänä tammikuuta 2019 ilmoitettiin (WT/L/1056).
2. Osapuolet panevat merkille, että ne pyysivät 18 päivänä helmikuuta 2025 (WT/GC/W/963) ja 16 päivänä joulukuuta 2025 (WT/GC/W/963/Rev.1) yleisneuvostoa hyväksymään päätöksen sähköistä kaupankäyntiä koskevan sopimuksen lisäämisestä Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen, jäljempänä 'WTO-sopimus', liitteeseen 4 WTO-sopimuksen X artiklan 9 kohdan nojalla. Yleisneuvosto ei päässyt yksimielisyyteen tästä pyynnöstä.
3. Osapuolet aikovat panna sähköistä kaupankäyntiä koskevan sopimuksen täytäntöön mahdollisimman pian sillä edellytyksellä, että kaikki tarvittavat kansalliset menettelyt on saatettu päätökseen, jotta voidaan alkaa soveltaa sopimusta digitaaliseen kauppaan osallistuvien yritysten, työntekijöiden ja kuluttajien hyödyksi sekä tukea digitaalista muutosta osapuolten talouksissa ja osapuolten välillä sääntöihin perustuvien kehysten avulla.
4. Tätä varten osapuolet ovat valmistelleet väliaikaisia järjestelyjä, jotka sisältyvät sähköistä kaupankäyntiä koskevan sopimuksen uuteen väliaikaisiin järjestelyihin koskevaan liitteeseen.
5. Osapuolet pyrkivät jatkamaan vaadittuja kansallisia menettelyjään tämän julistuksen liitteenä olevan sähköistä kaupankäyntiä koskevan sopimuksen, mukaan lukien

¹ Tämä korvaa 29. maaliskuuta 2026 päivätyn asiakirjan WT/MIN(26)/W/26, ja se jaetaan uudelleen asianmukaisesti asiakirjasarjoihin muuttamatta sen tekstiä.

väliaikaisia järjestelyjä koskeva liite, hyväksymiseksi. Sähköistä kaupankäyntiä koskeva sopimus tulee voimaan sen 29 artiklan 2 kohdan mukaisesti, kun 45 hyväksymiskirjaa on talletettu.

6. Osapuolet tunnustavat edelleen WTO:n tärkeän roolin avoimen, läpinäkyvän, syrjimättömän ja ennakoitavan sääntely-ympäristön edistämisessä sähköisen kaupankäynnin helpottamiseksi.
7. Osapuolet pyrkivät sen vuoksi edelleen saamaan aikaan päätöksen sähköistä kaupankäyntiä koskevan sopimuksen lisäämisestä WTO-sopimuksen liitteeseen 4.
8. Osapuolet korostavat, että on tärkeää vastata yksilöllisiin ja kohdennettuihin kehitystarpeisiin täytäntöönpanokausien, teknisen avun ja valmiuksien kehittämisen avulla sähköistä kaupankäyntiä koskevan sopimuksen 20 artiklan mukaisesti.
9. Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää tarkastella säännöllisesti uudelleen sähköistä kaupankäyntiä koskevaa sopimusta ja ottaa huomioon sähköisen kaupankäynnin ja digitaaliteknologian muuttuva luonne sähköistä kaupankäyntiä koskevan sopimuksen 35 artiklan mukaisesti.
10. Osapuolet kannustavat kaikkia muita WTO:n jäseniä liittymään sähköistä kaupankäyntiä koskevaan sopimukseen ja tiedottavat tätä varten WTO:n jäsenille sopimuksen hyödyistä sähköisen kaupankäynnin helpottamisessa.

SÄHKÖISTÄ KAUPANKÄYNTIÄ KOSKEVA SOPIMUS

JOHDANTO

Tämän sopimuksen osapuolet, jäljempänä 'osapuolet', jotka rakentavat toimintansa WTO-sopimuksen mukaisille oikeuksilleen ja velvoitteilleen; tunnustavat osapuolten oikeuden hyväksyä sääntelytoimenpiteitä oikeutettujen poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi; vahvistavat uudelleen maailmanlaajuisen sähköisen kaupankäynnin merkityksen ja sen luomat mahdollisuudet talouskasvulle ja kestäväälle kehitykselle; korostavat sähköistä kaupankäyntiä helpottavien ja avointa, läpinäkyvää, syrjimätöntä ja ennakoitavaa sääntely-ympäristöä edistävien kehysten merkitystä; tunnustavat digitaaliteknologian turvallisen ja vastuullisen kehittämisen ja käytön merkityksen kansalaisten luottamuksen edistämisessä; ovat vakaasti päättäneet jatkaa digitaalisen kuilun kuromista umpeen ja lisätä sähköisen kaupankäynnin yrityksille, kuluttajille ja työntekijöille tarjoamia etuja ja mahdollisuuksia maailmantaloudessa ja erityisesti kehittyvissä maissa ja vähiten kehittyneissä maissa; tunnustavat osapuolina olevien kehittyvien maiden ja erityisesti vähiten kehittyneiden maiden erityistarpeet ja sen, että on tärkeää tukea niitä tämän sopimuksen täytäntöönpanossa tehostetun teknisen avun ja valmiuksien kehittämisen avulla; tunnustavat sähköisen kaupankäynnin potentiaalisen sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen välineenä ja sen, että on tärkeää parantaa yhteentoimivuutta, innovointia, kilpailua ja tieto- ja viestintätekniikan saatavuutta kaikille kansoille, erityisesti aliedustetuille ryhmille, sekä mikro- ja pk-yrityksille; ovat sopineet seuraavaa:

A JAKSO

SOVELTAMISALA JA YLEISET MÄÄRÄYKSET

1 artikla Soveltamisala

- 1.1 Tätä sopimusta sovelletaan osapuolen hyväksymiin tai voimassa pitämiin toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat sähköisin välinein käytävään kauppaan.
- 1.2 Tätä sopimusta ei sovelleta
 - (a) julkisiin hankintoihin;
 - (b) julkista valtaa käytettäessä tarjottaviin palveluihin; eikä
 - (c) osapuolen hallussa oleviin tai käsittelemiin tai sen puolesta hallussa pidettäviin tai käsiteltäviin tietoihin tai näihin tietoihin liittyviin toimenpiteisiin, mukaan

lukien niiden keräämiseen liittyvät toimenpiteet, paitsi 8, 9 ja 12 artiklan osalta.

2 artikla Määritelmät

Tässä sopimuksessa tarkoitetaan

- (a) 'komitealla' 28.1 artiklalla perustettua sähköisen kaupankäynnin kaupan liittyviä näkökohtia käsittelevää komiteaa;
- (b) 'maalla' kaikkia tämän sopimuksen osapuolina olevia erillisiä tullialueita. Kun tämän sopimuksen osapuolena olevan erillisen tullialueen osalta käytetään käsitettä 'kansallinen', kyseinen ilmaus ymmärretään kyseistä tullialuetta tarkoittavaksi, jollei sitä ole toisin määritelty;
- (c) 'riitojen ratkaisemista koskevalla sopimuksella' WTO-sopimuksen liitteessä 2 olevaa riitojen ratkaisusta annettuja sääntöjä ja menettelyjä koskevaa sopimusta;
- (d) 'yrityksellä' joko voiton tuottamiseksi tai muuta tarkoitusta varten, sovellettavan lainsäädännön mukaisesti perustettua tai muulla tavoin järjestettyä, yksityisessä tai julkisessa omistuksessa tai määräysvallassa olevaa yksikköä, myös sivuliikettä, yhtiötä, säätiötä, henkilöyhtiötä, yksityistä elinkeinonharjoittajaa, yhteisyritystä tai yhdistystä;
- (e) 'GATS-sopimuksella' WTO-sopimuksen liitteessä 1B olevaa palvelukaupan yleissopimusta;
- (f) 'GATT 1994 -sopimuksella' WTO-sopimuksen liitteessä 1A olevaa tullitariffeja ja kauppaa koskevaa vuoden 1994 yleissopimusta;
- (g) 'julkisella hankinnalla' menettelyä, jossa valtio saa käyttöön tai hankkii tavaroita tai palveluja taikka näiden yhdistelmiä valtion tarpeisiin eikä kaupalliseen myyntiin tai jälleenmyyntiin tai käytettäväksi tavaroiden tuotannossa tai palvelujen tarjonnassa kaupallista myyntiä tai jälleenmyyntiä varten;
- (h) 'toimenpiteellä' mitä tahansa osapuolen toimenpidettä, joka voi olla säädöksen, määräyksen, säännön, menettelyn, päätöksen tai hallinnollisen toimen muodossa tai missä tahansa muussa muodossa;
- (i) 'mikro- ja pk-yrityksillä' mikroyrityksiä sekä pieniä ja keskisuuria yrityksiä;
- (j) 'henkilöllä' luonnollista henkilöä tai yritystä;
- (k) 'julkista valtaa käytettäessä tarjottavalla palvelulla' samaa kuin GATS-sopimuksessa, mukaan lukien soveltuvin osin GATS-sopimuksen rahoituspalveluja koskeva liite; ja
- (l) 'WTO-sopimuksella' Maailman kauppajärjestön perustamisesta 15 päivänä huhtikuuta 1994 Marrakeshissa tehtyä Marrakeshin sopimusta.

3 artikla Suhde muihin sopimuksiin

- 3.1 Osapuolet säilyttävät WTO-sopimuksen mukaiset oikeutensa ja velvollisuutensa. Osapuolet vahvistavat lisäksi, että tällä sopimuksella ei luoda velvoitteita tai oikeuksia niille WTO:n jäsenille, jotka eivät ole hyväksyneet sitä.
- 3.2 Minkään tässä sopimuksessa ei saa tulkita heikentävän osapuolen WTO-sopimuksen mukaisia oikeuksia ja velvoitteita, mukaan lukien mahdolliset markkinoille pääsyä koskevat sitoumukset, jotka on kirjattu osapuolen sitoumusluetteloon GATT 1994 -sopimuksessa tai GATS-sopimuksessa.²

B JAKSO

SÄHKÖISEN KAUPANKÄYNNIN MAHDOLLISTAMINEN

4 artikla Sähköisiä liiketoimia koskeva kehys

- 4.1 Osapuolet pyrkivät ottamaan käyttöön tai pitämään voimassa sähköisiä liiketoimia koskevan oikeudellisen kehyksen, joka on yhdenmukainen YK:n kansainvälisen kauppaoikeuden toimikunnan (UNCITRAL) sähköistä kaupankäyntiä koskevan vuoden 1996 mallilain periaatteiden kanssa.
- 4.2 Osapuolet pyrkivät
- (a) välttämään sähköisiin liiketoimiin kohdistuvaa tarpeetonta sääntelyrasitetta; ja
 - (b) helpottamaan asianomaisten henkilöiden osallistumista sähköisiä liiketoimia koskevan oikeudellisen kehyksen kehittämiseen.
- 4.3 Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää helpottaa siirrettävissä olevien sähköisten asiakirjojen käyttöä. Tätä varten kumpikin osapuoli pyrkii hyväksymään tai pitämään voimassa oikeudellisen kehyksen, jossa otetaan huomioon siirrettävässä olevia sähköisiä asiakirjoja koskeva UNCITRALin mallilaki vuodelta 2017.

5 artikla Sähköinen todentaminen ja sähköiset allekirjoitukset³

- 5.1 Tässä artikkelissa tarkoitetaan
- (a) 'sähköisellä todentamisella' prosessia tai tekoa, jolla todetaan sähköisen viestinnän tai liiketoimen osapuolen henkilöllisyys tai varmistetaan sähköisen viestinnän eheys; ja
 - (b) 'sähköisellä allekirjoituksella' sähköisessä muodossa olevia tietoja, jotka ovat sähköisessä tietoviestissä tai jotka on kiinnitetty tai loogisesti liittyvät siihen ja joita voidaan käyttää siihen, että tunnistetaan tietoviestiin liittyvä allekirjoittaja ja että allekirjoittaja ilmaisee hyväksyvänsä tietoviestissä olevat tiedot.

² Selkeyden vuoksi todetaan, että tätä määräystä sovelletaan myös 25 ja 26 artikkelissa vahvistettuihin poikkeuksiin.

³ Selkeyden vuoksi todetaan, että mikään tässä artikkelissa ei estä osapuolta soveltamasta suurempaa oikeusvaikutusta sähköiseen allekirjoitukseen, joka täyttää tietyt vaatimukset, kuten sen, että sähköistä tietoviestiä ei ole muutettu, tai että allekirjoittajan henkilöllisyys todennetaan.

- 5.2 Jollei osapuolen säädöksissä tai määräyksissä toisin säädetä tai määrätä, osapuoli ei saa kieltää sähköisen allekirjoituksen oikeusvaikutuksia, oikeudellista pätevyyttä tai hyväksyttävyyttä todisteena oikeudellisissa menettelyissä pelkästään sillä perusteella, että se on sähköisessä muodossa.
- 5.3 Osapuoli ei saa ottaa käyttöön tai pitää voimassa toimenpiteitä, joilla:
- (a) kielletään sähköisen liiketoimen osapuolia yhdessä määrittämästä asianmukaisia sähköisiä todentamismenetelmiä tai sähköistä allekirjoitusta liiketoimeen varten; tai
 - (b) evätään sähköisen liiketoimen osapuolilta mahdollisuus osoittaa oikeus- tai hallintoviranomaisille, että niiden liiketoimi on kaikkien oikeudellisten vaatimusten mukainen sähköisen todentamisen tai sähköisten allekirjoitusten osalta.
- 5.4 Sen estämättä, mitä 3 kohdassa määrätään, osapuoli voi edellyttää, että tiettyyn ryhmään kuuluvien liiketoimien osalta todentamisen tai sähköisen allekirjoituksen on täytettävä tietyt suoritusvaatimukset tai että sen on oltava osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti akkreditoidun viranomaisen sertifioima.
- 5.5 Sikäli kuin osapuolten säädöksissä tai määräyksissä niin säädetään tai määrätään, osapuolet soveltavat 2–4 kohtaa sähköisiin leimoihin, sähköisiin aikaleimoihin ja sähköisiin rekisteröityihin jakelupalveluihin.
- 5.6 Osapuolet kannustavat yhteentoimivan sähköisen todentamisen käyttöä.
- 5.7 Osapuolet voivat tehdä vapaaehtoisesti yhteistyötä edistääkseen sähköisten allekirjoitusten vastavuoroista tunnustamista.

6 artikla Sähköiset sopimukset

Jollei osapuolen säädöksissä tai määräyksissä toisin säädetä tai määrätä, osapuoli ei saa kieltää sähköisen sopimuksen⁴ oikeusvaikutuksia, oikeudellista pätevyyttä tai täytäntöönpanokelpoisuutta pelkästään sillä perusteella, että sopimus on tehty sähköisesti.

7 artikla Sähköinen laskutus

- 7.1 Tässä artiklassa tarkoitetaan
- (a) 'sähköisellä laskutuksella' laskun käsittelyä ja vaihtoa myyjän ja ostajan välillä strukturoidussa digitaalisessa muodossa; ja
 - (b) 'sähköisen laskutuksen kehysellä' sähköistä laskutusta helpottavaa järjestelmää.
- 7.2 Jollei osapuolen säädöksissä tai määräyksissä toisin säädetä tai määrätä, osapuoli ei saa kieltää laskun oikeusvaikutuksia tai hyväksyttävyyttä todisteena oikeudellisissa menettelyissä pelkästään sillä perusteella, että se on sähköisessä muodossa.
- 7.3 Osapuolet tunnustavat, että sähköisen laskutuksen kehykset voivat auttaa parantamaan sähköisen kaupankäynnin transaktioiden kustannustehokkuutta, tehokkuutta, tarkkuutta ja luotettavuutta.

⁴ Selkeyden vuoksi todetaan, että sähköisiin sopimuksiin kuuluvat sopimukset, jotka on tehty vuorovaikutuksessa automaattisen viestijärjestelmän kanssa.

- 7.4 Kun osapuoli kehittää sähköisen laskutuksen kehyksiin liittyvän toimenpiteen, sen on pyrittävä suunnittelemaan toimenpide siten, että se tukee rajat ylittävää yhteentoimivuutta, myös ottamalla huomioon asiaankuuluvat kansainväliset standardit, ohjeet tai suositukset, jos niitä on olemassa.
- 7.5 Osapuolet pyrkivät tarvittaessa jakamaan sähköiseen laskutukseen liittyviä parhaita käytäntöjä.

8 artikla Paperiton kauppa

- 8.1 Tässä artikkelissa tarkoitetaan
- (a) 'tulliviranomaisella' mitä tahansa viranomaista, joka on osapuolen lainsäädännön mukaisesti vastuussa tullisäädösten ja -määräysten hallinnoinnista;
 - (b) 'sähköisellä muodolla' mitä tahansa automaattiseen tulkintaan ja sähköiseen käsittelyyn ilman ihmisten osallistumista soveltuvia esitysmuotoja sekä digitoituja kuvia tai lomakkeita; ja
 - (c) 'täydentävillä asiakirjoilla' asiakirjoja, joita vaaditaan osapuolelle esitettyjen tietojen tueksi tavaroiden tuontia, vientiä tai sen alueen kautta tapahtuvaa kauttakuljetusta varten ja jotka voivat olla esimerkiksi laskuja, konossementteja, pakkausluetteloita tai rahansiirtoja.
- 8.2 Jotta rajatylittävälle tavarakaupalle voitaisiin luoda paperiton toimintaympäristö, osapuolet tunnustavat, että on tärkeää poistaa tavaroiden tuontiin, vientiin tai kauttakuljetukseen tarvittavat paperilomakkeet ja -asiakirjat. Tätä varten osapuolia kannustetaan tapauksen mukaan poistamaan paperilomakkeet ja -asiakirjat ja siirtymään tietopohjaisissa muodoissa olevien lomakkeiden ja asiakirjojen käyttöön.
- 8.3 Osapuolet saattavat kaikki tulliviranomaistensa myöntämät tai valvomat lomakkeet, jotka koskevat tavaroiden tuontia, vientiä tai alueensa kautta tapahtuvaa kauttakuljetusta, yleisön saataville sähköisessä muodossa.
- 8.4 Osapuolet pyrkivät saattamaan kaikki muiden viranomaistensa kuin tulliviranomaisten myöntämät tai valvomat lomakkeet, jotka koskevat tavaroiden tuontia, vientiä tai alueensa kautta tapahtuvaa kauttakuljetusta, yleisön saataville sähköisessä muodossa.
- 8.5 Osapuolen ei tarvitse soveltaa 3 tai 4 kohtaa, jos kansainvälinen oikeudellinen velvoite edellyttää muuta.
- 8.6 Osapuolet pyrkivät julkaisemaan 3 ja 4 kohdassa tarkoitettujen lomakkeiden sähköistä toimittamista koskevat ohjeet internetissä.
- 8.7 Osapuolet hyväksyvät kaikki sähköisessä muodossa toimitetut tulliviranomaistensa myöntämät tai valvomat lomakkeet ja tapauksen mukaan täydentävät asiakirjat, joita sen tulliviranomainen vaatii tavaroiden tuontia, vientiä tai osapuolen alueen kautta tapahtuvaa kauttakuljetusta varten, kyseisten asiakirjojen paperiversioiden oikeudelliseksi vastineeksi.
- 8.8 Osapuolet pyrkivät hyväksymään kaikki sähköisessä muodossa toimitetut muiden viranomaistensa kuin tulliviranomaisten myöntämät tai valvomat lomakkeet ja tapauksen mukaan täydentävät asiakirjat, joita sen muut viranomaiset kuin

tulliviranomainen vaativat tavaroiden tuontia, vientiä tai osapuolen alueen kautta tapahtuvaa kauttakuljetusta varten, kyseisten asiakirjojen paperiversioiden oikeudelliseksi vastineeksi.

- 8.9 Osapuolen ei tarvitse soveltaa 7 tai 8 kohtaa, jos
- (a) kansallinen tai kansainvälinen oikeudellinen velvoite edellyttää muuta; tai
 - (b) tämä vähentäisi niiden tulli- tai muiden kauppamenettelyjen tehokkuutta, joita edellytetään tavaroiden tuonnissa, viennissä tai osapuolen alueen kautta tapahtuvassa kauttakuljetuksessa.
- 8.10 Osapuolet pyrkivät toimittamaan komitealle luettelon 9 kohdan a alakohdassa vaadituista paperilomakkeista kahden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulopäivästä. Osapuolet pyrkivät pitämään luettelon ajan tasalla.
- 8.11 Osapuolet pyrkivät tarvittaessa tekemään yhteistyötä kansainvälisillä foorumeilla edistääkseen tavaroiden tuonnissa, viennissä tai kauttakuljetuksessa tarvittavien lomakkeiden ja asiakirjojen sähköisten muotojen käyttöä.
- 8.12 Osapuolet tunnustavat, että tavaroiden tuonnissa, viennissä tai kauttakuljetuksessa tarvittavien lomakkeiden ja asiakirjojen sähköisten muotojen käyttöä koskevan kansainvälisen standardin käyttö voi helpottaa kauppaa, ja osapuolet pyrkivät ottamaan tarvittaessa huomioon asiaankuuluvien kansainvälisten järjestöjen hyväksymät standardit tai menetelmät.

9 artikla Keskitettyjen palvelupisteiden tietojenvaihto ja järjestelmien yhteentoimivuus

- 9.1 Perustaessaan tai ylläpitäessään keskitettyä palvelupistettään WTO-sopimuksen liitteessä 1A olevan kaupan helpottamista koskevan sopimuksen 10 artiklan 4.1 kohdan mukaisesti osapuolet pyrkivät mahdollistamaan tavaroiden tuontia, vientiä tai alueensa kautta tapahtuvaa kauttakuljetusta varten vaadittavien asiakirjojen tai tietojen toimittamisen sähköisesti keskitetyn yhteyspisteen kautta kaikille menettelyyn osallistuville viranomaisille tai virastoille.
- 9.2 Osapuolen keskitetyn palvelupisteen olisi mahdollisuuksien mukaan mahdollistettava asiakirjojen tai tietojen toimittaminen sähköisesti etukäteen, jotta tietojen käsittely voidaan aloittaa ennen tavaroiden saapumista ja voidaan siten nopeuttaa tavaroiden luovutusta niiden saapuessa sen alueelle.
- 9.3 Keskitettyä palvelupistettä perustaessaan tai ylläpitäessään osapuolet
- (a) pyrkivät tarpeen mukaan ottamaan käyttöön Maailman tullijärjestön tietomallin tai tietoelementtejä koskevia muita kansainvälisiä standardeja;
 - (b) varmistavat muiden keskitettyjen palvelupisteiden kanssa vaihdettujen tietojen suojan ja luottamuksellisuuden aina, kun tällainen vaihto on sallittua; ja
 - (c) kannustavat ottamaan käyttöön viitenumerojärjestelmän tai muun henkilöllisyyden todentamisvälineen, jotta yksittäiseen liiketoimeen liittyvät tiedot voidaan tunnistaa yksiselitteisesti.
- 9.4 Jos keskitettyä palvelupistettä ei ole käytettävissä tai sitä ei ole integroitu osapuolen tulliviranomaisiin, 3 kohtaa sovelletaan soveltuvien osin tullin hallintajärjestelmiin,

joita käytetään tavaroiden tuontiin, vientiin tai osapuolen alueen kautta tapahtuvaan kauttakuljetukseen liittyvien tietojen käsittelyyn.

- 9.5 Sen lisäksi, mitä 3 ja 4 kohdassa määrätään, osapuolet pyrkivät
- (a) jakamaan kokemuksiaan keskitetyn palvelupisteen perustamisesta tai ylläpitämisestä; ja
 - (b) jatkamaan tietoelementtien ja tulliprosessien yhdenmukaistamista siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista.
- 9.6 Mikro- ja pk-yritysten etujen huomioimiseksi osapuolet pyrkivät antamaan kauppiaille ja muille sidosryhmille mahdollisuuden käyttää niiden puolesta palveluntarjoajia tietojenvaihtoon keskitetyn palvelupisteen kanssa tai, jos keskitetty palvelupiste ei ole käytettävissä, tullin hallintajärjestelmän kanssa.⁵

10 artikla Sähköiset maksut

- 10.1 Tässä artiklassa tarkoitetaan
- (a) 'sähköisillä maksuilla' maksajan sähköisesti suorittamaa, henkilöön kohdistuvan rahasaatavan siirtoa, jonka maksunsaaja hyväksyy, mutta ei keskuspankkien maksupalveluja, joihin liittyy rahoituspalvelujen tarjoajien välisiä suorituksia;⁶ ja
 - (b) 'itsesääntelyelimellä' valtiosta riippumatonta elintä, jonka osapuoli on tunnustanut itsesääntelyelimeksi ja joka käyttää omaa tai sille osapuolen keskus- tai aluehallinnolta siirrettyä sääntely- tai valvontavaltaa sähköisten maksupalvelujen tarjoajiin tai rahoituspalvelujen tarjoajiin nähden.
- 10.2 Osapuolet panevat merkille sähköisten maksujen, erityisesti uusien sähköisten maksupalvelujen tarjoajien tarjoamien sähköisten maksujen, nopean kasvun ja tunnustavat, että
- (a) on hyödyllistä tukea turvallisten, tehokkaiden, luotettavien, suojattujen, kohtuuhintaisten ja helposti saatavilla olevien rajat ylittävien sähköisten maksujen kehittämistä edistämällä kansainvälisesti hyväksytyjen standardien käyttöönottoa ja käyttöä, edistämällä sähköisten maksujärjestelmien yhteentoimivuutta ja kannustamalla hyödyllistä innovointia ja kilpailua sähköisissä maksupalveluissa;
 - (b) on tärkeää mahdollistaa turvallisten, tehokkaiden, luotettavien, suojattujen, kohtuuhintaisten ja helposti saatavilla olevien sähköisten maksutuotteiden ja -palvelujen käyttöönotto viipymättä; ja
 - (c) on tärkeää ylläpitää turvallisia, tehokkaita, luotettavia, suojattuja ja helposti saatavilla olevia sähköisiä maksujärjestelmiä säädöksillä ja määräyksillä, joissa otetaan tarvittaessa huomioon tällaisten järjestelmien riskit.
- 10.3 Osapuolet pyrkivät säädöstensä ja määräystensä mukaisesti

⁵ Selkeyden vuoksi todetaan, että tämä kohta ei estä osapuolta edellyttämästä, että palveluntarjoajat täyttävät tietyt vaatimukset voidakseen vaihtaa tietoja keskitetyn palvelupisteen kanssa.

⁶ Selkeyden vuoksi todetaan, että mikään tässä artiklassa ei edellytä, että osapuoli myöntäisi toisen osapuolen sähköisille maksupalveluntarjoajille, jotka eivät ole sijoittautuneet sen alueelle, pääsyn keskuspankkien maksupalveluihin, joihin liittyy rahoituspalvelujen tarjoajien välisiä suorituksia.

- (a) ja sen lisäksi, mitä 18 artiklassa määrätään, asettamaan viipymättä julkisesti saataville sähköisiä maksuja koskevat säädöksensä ja määräyksensä, mukaan lukien ne, jotka liittyvät lakisääteiseen hyväksyntään, lupavaatimuksiin, menettelyihin ja teknisiin standardeihin;
 - (b) tekemään lakisääteisiä hyväksyntiä tai lupia koskevat lopulliset päätökset hyvissä ajoin;
 - (c) ottamaan asiaankuuluvien sähköisten maksujärjestelmien osalta huomioon kansainvälisesti hyväksytyt maksustandardit sähköisten maksujärjestelmien yhteentoimivuuden parantamiseksi; ja
 - (d) kannustamaan sähköisten maksupalvelujen tarjoajia ja rahoituspalvelujen tarjoajia edistämään sähköisen maksamisen yhteentoimivuutta, kilpailua, turvallisuutta ja innovointia, mihin voi sisältyä kumppanuuksia kolmansien palveluntarjoajien kanssa, edellyttäen, että noudatetaan asianmukaista riskinhallintaa.
- 10.4 Jollei osapuolen GATS-sopimuksen sitoumusluettelossa, jäljempänä 'sitoumusluettelo', vahvistetuista ehdoista, rajoituksista, edellytyksistä tai pätevyysvaatimuksista muuta johdu, kukin osapuoli, joka on tehnyt sitoumusluettelossaan sähköisten maksupalvelujen toimittamista koskevan sitoumuksen muodon 3 (kaupallinen läsnäolo) osalta, myöntää alueelleen sijoittautuneille toisen osapuolen rahoituspalvelujen tarjoajille pääsyn julkisen elimen ylläpitämiin maksu- ja selvitysjärjestelmiin⁷ niillä ehdoilla ja edellytyksillä, joilla myönnetään kansallinen kohtelu.⁸
- 10.5 Osapuolen, joka ei ole tehnyt 4 kohdassa tarkoitettua sitoumusta, on pyrittävä noudattamaan siinä esitettyä velvoitetta siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista.
- 10.6 Selkeyden vuoksi todetaan, että mikään 4 tai 5 kohdassa ei edellytä, että osapuoli sallii toisen osapuolen palveluntarjoajien tarjota palveluja, joiden osalta se ei ole tehnyt GATS-sopimuksen mukaisia erityisiä sitoumuksia.
- 10.7 Sen lisäksi, mitä 18 artiklassa määrätään, kumpikin osapuoli toteuttaa mahdollisuuksien mukaan käytettävissään olevat kohtuulliset toimenpiteet varmistamiseksi, että sen itsesääntelyelinten hyväksymät tai voimassa pitämät yleisesti sovellettavat säännöt julkaistaan tai asetetaan muulla tavoin viipymättä julkisesti saataville.
- 10.8 Selkeyden vuoksi todetaan, että mikään tässä artiklassa ei estä osapuolta hyväksymästä tai pitämästä voimassa toimenpiteitä, joilla säännellään tarvetta hankkia lisenssijä tai lupia tai pääsyä koskevien hakemusten hyväksymistä.

⁷ Selkeyden vuoksi todetaan, että pääsy maksu- ja selvitysjärjestelmiin voi olla a) suora pääsy tai b) epäsuora pääsy sellaisen rahoituspalvelujen tarjoajan kautta, joka täyttää osapuolen lainsäädännön edellytykset ja jolla on osapuolen lainsäädännön mukainen suora pääsy.

⁸ Tässä kohdassa käytettyjä termejä on pidettävä viittauksina GATS-sopimukseen, mukaan lukien rahoituspalveluja koskeva liite.

C JAKSO

AVOIMUUS JA SÄHKÖINEN KAUPANKÄYNTI

11 artikla Sähköisiä siirtoja koskevat tullit

- 11.1 Tässä artiklassa 'sähköisellä siirrolla' tarkoitetaan sähkömagneettisin keinoin tehtyä siirtoa, joka sisältää siirron sisällön.
- 11.2 Osapuolet tunnustavat sähköistä kaupankäyntiä koskevan työohjelman (WT/L/274) merkityksen ja tunnustavat, että käytännöllä, jonka mukaan sähköisistä siirroista ei määrätä tullee, on ollut merkittävä rooli digitaalitalouden kehittämisessä.
- 11.3 Osapuoli ei saa määrätä tullee osapuolen henkilön ja toisen osapuolen henkilön välisille sähköisille siirroille.
- 11.4 Selkeyden vuoksi todetaan, että 3 kohdalla ei estetä osapuolta määräämstä sisäisiä veroja, palkkioita tai muita maksuja sähköisille siirroille WTO-sopimuksen kanssa yhteensopivalla tavalla.
- 11.5 Koska sähköisen kaupankäynnin ja digitaaliteknologian luonne muuttuu jatkuvasti, osapuolet tarkastelevat tätä artiklaa uudelleen viidentenä vuonna tämän sopimuksen voimaantulosta ja sen jälkeen määräajoin arvioidakseen tämän artiklan vaikutuksia ja mahdollisten muutosten aiheellisuutta.

12 artikla Julkisen datan avoimuus⁹

- 12.1 Tässä artiklassa 'metadatalle' tarkoitetaan dataa koskevia rakenteellisia tai kuvailevia tietoja, kuten sisältöä, muotoa, lähdettä, oikeuksia, tarkkuutta, alkuperää, toistuvuutta, jaksotusta, tarkkuutta, julkaisijaa tai vastuussa olevaa tahoa, yhteystietoja, tiedonkeruumenetelmää tai asiayhteyttä.
- 12.2 Tätä artiklaa sovelletaan osapuolen hyväksymiin tai voimassa pitämiin toimenpiteisiin, jotka koskevat sen keskushallinnon hallussa olevia tietoja, joiden luovuttamista ei ole rajoitettu sen lainsäädännössä ja jotka kyseinen osapuoli asettaa digitaalisesti yleisön saataville ja käyttöön, jäljempänä 'julkinen data'.
- 12.3 Osapuolet tunnustavat, että on hyödyllistä asettaa alue- tai paikallishallinnon hallussa oleva data digitaalisesti yleisön saataville ja käyttöön 4–6 kohdan mukaisesti.
- 12.4 Osapuolet tunnustavat, että helpottamalla julkisen datan yleistä saatavuutta ja käyttöä edistetään taloudellista ja sosiaalista kehitystä, kilpailukykyä ja innovointia. Tätä varten osapuolia kannustetaan laajentamaan tällaisen datan kattavuutta esimerkiksi tekemällä yhteistyötä asiaan liittyvien sidosryhmien kanssa ja kuulemalla niitä.
- 12.5 Jos osapuoli päättää asettaa julkisen datan digitaalisesti yleisön saataville ja käyttöön, sen on pyrittävä varmistamaan siinä määrin kuin on käytännössä mahdollista, että

⁹ Selkeyden vuoksi todetaan, että tämä artikla ei rajoita teollis- ja tekijänoikeuksia ja henkilötietojen suojaa koskevan osapuolen lainsäädännön soveltamista.

- (a) se asetetaan saataville koneellisesti luettavassa ja avoimessa muodossa;
 - (b) se on haettavissa ja noudettavissa;
 - (c) sitä päivitetään tarvittaessa oikea-aikaisesti;
 - (d) siihen liitetään metatiedot, jotka perustuvat mahdollisuuksien mukaan yleisesti käytettyihin muotoihin, joiden avulla käyttäjä voi ymmärtää ja käyttää dataa; ja
 - (e) se asetetaan yleisesti saataville maksutta tai kohtuullisin kustannuksin.
- 12.6 Jos osapuoli päättää asettaa julkisen datan digitaalisesti yleisön saataville ja käyttöön, sen on pyrittävä välttämään sellaisten ehtojen asettamista, jotka kohtuuttomasti estävät tai rajoittavat tällaisen datan käyttäjää
- (a) toistamasta, uudelleen jakamasta tai uudelleen julkaisemasta sitä;
 - (b) uudelleen ryhmittelemästä sitä; tai
 - (c) käyttämästä sitä kaupallisiin ja muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin, myös uuden tuotteen tai palvelun tuotantoprosessissa.¹⁰
- 12.7 Osapuolet pyrkivät tekemään yhteistyötä asioissa, joilla helpotetaan ja laajennetaan julkisen datan julkista saatavuutta ja käyttöä, muun muassa vaihtamalla tietoja ja kokemuksia käytännöistä ja politiikoista, jotta voidaan edistää sähköisen kaupankäynnin kehittämistä ja luoda liiketoimintamahdollisuuksia erityisesti mikro- ja pk-yrityksille.

13 artikla Pääsy internetiin ja internetin käyttö sähköisessä kaupankäynnissä

- 13.1 Tässä artiklassa 'loppukäyttäjällä' tarkoitetaan henkilöä, joka ostaa tai tilaa internetyhteyspalvelun internetyhteyspalvelun tarjoajalta.
- 13.2 Osapuolet tunnustavat hyödyt, joita niiden alueella toimiville loppukäyttäjille koituu siitä, että nämä voivat
- (a) saada pääsyn valitsemiinsa laillisiin palveluihin ja sovelluksiin, jotka ovat saatavilla internetissä, ja käyttää niitä, mikä edellyttää kohtuullista verkonhallintaa, jolla ei estetä tai hidasteta internetliikennettä epäoikeudenmukaisen kaupallisen edun saamiseksi;¹¹
 - (b) liittää valitsemansa laitteet internetiin edellyttäen, että tällaiset laitteet eivät vahingoita verkkoa; ja
 - (c) saada avointa ja selkeää tietoa käyttämänsä internetyhteyden tarjoajan verkonhallintakäytännöistä.
- 13.3 Selkeyden vuoksi todetaan, että mikään 2 kohdassa ei edellytä, että osapuoli hyväksyy tietyn toimenpiteen, muuttaa sitä tai pitää sen voimassa kyseisessä kohdassa vahvistettujen periaatteiden täytäntöönpanemiseksi.

¹⁰ Selkeyden vuoksi todetaan, että mikään tässä kohdassa ei estä osapuolta vaatimasta tällaisen datan käyttäjää linkittämään sitä alkuperäisiin lähteisiin.

¹¹ Sovellettaessa tätä alakohtaa osapuolet tunnustavat, että internetyhteyspalvelun tarjoaja, joka tarjoaa tiettyä sisältöä vain palvelunsa loppukäyttäjille, ei toimi ristiriidassa kyseisen periaatteen kanssa.

D JAKSO

LUOTTAMUS JA SÄHKÖINEN KAUPANKÄYNTI

14 artikla Kuluttajansuoja verkossa

- 14.1 Tätä artiklaa sovellettaessa 'harhaanjohtavaan, petolliseen ja vilpilliseen kaupalliseen toimintaan' sisältyvät seuraavat:
- (a) olennaisesti väärin tietojen antaminen¹², mukaan lukien implisiittiset asiavirheet tai virheelliset väitteet esimerkiksi tavaroiden tai palvelujen laadusta, hinnasta, käyttötarkoitukseen soveltuvuudesta, määrästä tai alkuperästä;
 - (b) toimitettavien tavaroiden tai palvelujen mainostaminen ilman aikomusta toimittaa niitä tai ilman kohtuullista toimitusmahdollisuutta;
 - (c) tavaroiden tai palvelujen toimittamatta jättäminen kuluttajalle sen jälkeen, kun kuluttajalta on veloitettu maksu, ellei se ole oikeutettua perustelluista syistä; ja
 - (d) veloittaminen kuluttajalta tavaroista tai palveluista, joita ei ole pyydetty.
- 14.2 Osapuolet tunnustavat, että läpinäkyvät ja tehokkaat toimenpiteet ovat tärkeitä kuluttajien luottamuksen lisäämiseksi sähköiseen kaupankäyntiin. Tätä varten osapuolet hyväksyvät tai pitävät voimassa toimenpiteitä, joilla kielletään harhaanjohtava, petollinen ja vilpillinen kaupallinen toiminta, joka aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa haittaa kuluttajille sähköisen kaupankäynnin¹³ yhteydessä.
- 14.3 Sähköiseen kaupankäyntiin osallistuvien kuluttajien suojelemiseksi osapuolet pyrkivät hyväksymään tai pitämään voimassa toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on varmistaa,
- (a) että tavaroiden tai palvelujen tarjoajat toimivat oikeudenmukaisesti ja rehellisesti kuluttajiin nähden;
 - (b) että tavaroiden tai palvelujen tarjoajat antavat täydelliset, tarkat ja avoimet tiedot tavaroista tai palveluista, mukaan lukien mahdolliset ostoehdot; ja
 - (c) että tavarat ja tapauksen mukaan palvelut ovat turvallisia tavanomaisen tai kohtuudella ennakoitavissa olevan käytön aikana.
- 14.4 Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää tarjota kuluttajille sähköisen kaupankäynnin yhteydessä vähintään yhtä korkea kuluttajansuoja kuin muiden kaupan muotojen yhteydessä.
- 14.5 Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää, että niiden kuluttajansuojavirastot tai muut asiaankuuluvat elimet tekevät yhteistyötä, mukaan lukien tietojen ja kokemusten vaihto, ja että tehdään yhteistyötä asianmukaisissa yhteistä etua koskevista tapauksissa, jotka koskevat kuluttajien oikeuksien rikkomista sähköisen

¹² Tässä artiklassa 'olennaisesti väärin tietojen antamisella' tarkoitetaan sellaisia vääriä tietoja, jotka todennäköisesti vaikuttavat kuluttajan toimintaan tai tavarain tai palvelun käyttö- tai hankintapäätökseen.

¹³ Tässä artiklassa 'sähköisellä kaupankäynnillä' tarkoitetaan myös sähköisen kaupankäynnin liiketoimintaa edeltävää vaihetta.

kaupankäynnin yhteydessä, jotta voidaan parantaa kuluttajansuojaa verkossa, jos tästä on päätetty yhdessä.

- 14.6 Osapuolet edistävät kuluttajien oikeussuoja- ja muutoksenhakumekanismien saatavuutta ja tietoisuutta niistä, myös rajat ylittävää kauppaa harjoittavien kuluttajien kannalta.

15 artikla Ei-toivotut kaupalliset sähköiset viestit

- 15.1 Tässä artiklassa tarkoitetaan

- (a) 'kaupallisella sähköisellä viestillä' sähköistä viestiä, joka lähetetään kaupallisessa tarkoituksessa henkilön sähköiseen osoitteeseen¹⁴ televiestintäpalvelun kautta ja joka sisältää ainakin sähköpostiviestit sekä muuntyyppiset sähköiset viestit, sikäli kuin osapuolen säädöksissä tai määräyksissä niin säädetään tai määrätään; ja
- (b) 'ei-toivotulla kaupallisella sähköisellä viestillä' kaupallista sähköistä viestiä, joka lähetetään ilman vastaanottajan suostumusta tai vastaanottajan nimenomaisesta kiellosta huolimatta.

- 15.2 Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää edistää luottamusta sähköiseen kaupankäyntiin muun muassa avoimilla ja tehokkailla toimenpiteillä, joilla rajoitetaan ei-toivottuja kaupallisia sähköisiä viestejä. Tätä varten osapuolet hyväksyvät tai pitävät voimassa toimenpiteitä, joissa

- (a) edellytetään, että kaupallisten sähköisten viestien lähettäjät tarjoavat niiden vastaanottajille mahdollisuuden estää kyseisten viestien jatkuva vastaanottaminen;
- (b) edellytetään osapuolten säädösten ja määräysten mukaisesti vastaanottajien antamaa hyväksyntää kaupallisten sähköisten viestien vastaanottamista varten; tai
- (c) muutoin säädetään ei-toivottujen kaupallisten sähköisten viestien minimoinnista.

- 15.3 Osapuolet pyrkivät varmistamaan, että kaupalliset sähköiset viestit ovat selvästi sellaisiksi tunnistettavissa, että niissä ilmoitetaan selvästi, kenen puolesta ne on lähetetty ja että ne sisältävät tarvittavat tiedot, jotta vastaanottajat voivat milloin tahansa maksutta pyytää kyseisten viestien lopettamista.

- 15.4 Osapuolet tarjoavat mahdollisuuden oikeussuoja- tai muutoksenhakukeinoihin sellaisia ei-toivottujen kaupallisten sähköisten viestien toimittajia kohtaan, jotka eivät noudata 2 kohdan nojalla käyttöön otettuja tai voimassa pidettyjä toimenpiteitä.

- 15.5 Osapuolet pyrkivät tekemään yhteistyötä soveltuvissa kaikkien etuja koskevissa tapauksissa, jotka koskevat ei-toivottujen kaupallisten sähköisten viestien sääntelyä.

16 artikla Henkilötietojen suoja

- 16.1 Tässä artiklassa 'henkilötiedoilla' tarkoitetaan tunnistettua tai tunnistettavissa olevaa luonnollista henkilöä koskevia kaikenlaisia tietoja.

¹⁴ Selkeyden vuoksi todetaan, että "henkilön sähköisellä osoitteella" ei tarkoiteta IP-osoitetta.

- 16.2 Osapuolet tunnustavat, että vahva ja tehokas henkilötietojen suoja ja siihen liittyvä yksilön oikeuksien suoja lisää osaltaan kuluttajien luottamusta digitaalitalouteen.
- 16.3 Osapuolet hyväksyvät tai pitävät voimassa oikeudellisen kehyksen, jossa säädetään sähköistä kaupankäyntiä harjoittavien henkilöiden henkilötietojen suojasta.¹⁵
- 16.4 Kehittäessään henkilötietojen suojaa koskevaa oikeudellista kehystään osapuolten olisi otettava huomioon asiaankuuluvien kansainvälisten elinten laatimat periaatteet ja suuntaviivat.
- 16.5 Osapuolet pyrkivät varmistamaan, että sen 3 kohdan mukaisesti käyttöön otettu tai voimassa pidetty oikeudellinen kehys tarjoaa luonnollisille henkilöille syrjimättömän henkilötietojen suojan.
- 16.6 Osapuolet julkaisevat sähköistä kaupankäyntiä harjoittaville henkilöille tarjoamaansa henkilötietojen suojaa koskevat tiedot, mukaan lukien ohjeet siitä, miten
- (a) luonnollinen henkilö voi käyttää oikeussuojakeinoja; ja
 - (b) yritykset voivat noudattaa lakisääteisiä vaatimuksia.
- 16.7 Koska osapuolet voivat omaksua erilaisia oikeudellisia lähestymistapoja henkilötietojen suojaamiseen, osapuolten olisi kannustettava sellaisten mekanismien kehittämistä, joilla edistetään näiden eri järjestelmien yhteensopivuutta.
- 16.8 Edellä 7 kohdassa tarkoitettuihin mekanismeihin voivat sisältyä sääntelyn tulosten tunnustaminen joko itsenäisesti tai keskinäisellä järjestelyllä, tai laajemmat kansainväliset kehykset.
- 16.9 Osapuolet pyrkivät vaihtamaan tietoja 7 kohdassa tarkoitetuista mekanismeista, joita sovelletaan niiden lainkäyttöalueilla.

17 artikla Kyberturvallisuus

- 17.1 Osapuolet tunnustavat, että kyberturvallisuuteen kohdistuvat uhkat heikentävät luottamusta sähköiseen kaupankäyntiin.
- 17.2 Osapuolet tunnustavat lisäksi kyberuhkien muuttuvan luonteen. Kyberuhkien tunnistamiseksi ja lieventämiseksi ja siten sähköisen kaupankäynnin helpottamiseksi osapuolet pyrkivät
- (a) kehittämään kyberturvallisuuspoikkeamiin reagoinnista vastaavien kansallisten yksiköidensä valmiuksia; ja
 - (b) tekemään yhteistyötä osapuolten sähköisiin verkkoihin vaikuttavien haittaohjelmien haitallisen tunkeutumisen tai levittämisen tunnistamiseksi ja lieventämiseksi, kyberturvallisuuspoikkeamiin puuttumiseksi viipymättä sekä tietojen jakamiseksi, jotta lisätään tietoisuutta ja edistetään parhaita käytäntöjä.
- 17.3 Osapuolet panevat merkille kyberuhkien muuttuvan luonteen ja niiden kielteiset vaikutukset sähköiseen kaupankäyntiin ja tunnustavat riskiperusteisten

¹⁵ Selkeyden vuoksi todetaan, että osapuoli voi noudattaa tätä kohtaa hyväksymällä tai pitämällä voimassa toimenpiteitä tai toimenpiteiden yhdistelmiä, kuten kattavan yksityisyyden suojaa koskevan lainsäädännön, henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädännön, yksityisyyden suojaa koskevan alakohtaisen lainsäädännön tai muita yksityisyyden loukkauksia koskevia säädöksiä.

lähestymistapojen merkityksen tällaisiin uhkiin puuttumisessa niin, että samalla minimoidaan kaupan esteet. Kyberturvallisuusriskien tunnistamiseksi ja niiltä suojautumiseksi, kyberturvallisuustapahtumien havaitsemiseksi sekä kyberturvallisuuspoikkeamiin reagoimiseksi ja niistä toipumiseksi osapuolet pyrkivät näin ollen käyttämään ja kannustamaan lainkäyttöalueellaan toimivia yrityksiä käyttämään riskiperusteisia lähestymistapoja, jotka perustuvat riskinhallinnan parhaisiin käytäntöihin ja standardeihin, jotka on laadittu yhteisymmärryksessä ja avoimesti.

E JAKSO

AVOIMUUS, YHTEISTYÖ JA KEHITYSYHTEISTYÖ

18 artikla Avoimuus

GATS-sopimuksen III artiklan ja GATT 1994 -sopimuksen X artiklan mukaisesti osapuolten on viipymättä julkaistava tai muuten asetettava julkisesti saataville ja, hätätilanteita lukuun ottamatta, viimeistään niiden voimaantuloon mennessä kaikki yleisesti sovellettavat toimenpiteet, jotka liittyvät tämän sopimuksen toimintaan tai vaikuttavat siihen.

19 artikla Yhteistyö

- 19.1 Osapuolet tunnustavat sähköisen kaupankäynnin maailmanlaajuisen luonteen ja pyrkivät
- (a) tekemään yhteistyötä sähköisen kaupankäynnin käytön ja sen saavutettavuuden helpottamiseksi kaikille kansoille, erityisesti aliedustetuille ryhmille ja mikro- ja pk-yrityksille;
 - (b) vaihtamaan tietoja ja kokemuksia sähköiseen kaupankäyntiin liittyvistä sääöksistä, määräyksistä ja käytännöistä; ja
 - (c) osallistumaan aktiivisesti alueellisiin ja monenvälisiin foorumeihin sähköisen kaupan kehityksen edistämiseksi.
- 19.2 Edellä 1 kohdassa tarkoitettuihin yhteistyöaloihin voivat kuulua seuraavat:
- (a) henkilötietojen suoja;
 - (b) kuluttajansuoja verkossa, mukaan lukien kuluttajien oikeussuojakeinot ja kuluttajien luottamuksen lisääminen;
 - (c) ei-toivotut kaupalliset sähköiset viestit
 - (d) sähköisen viestinnän turvallisuus;
 - (e) kilpailu digitaalisilla markkinoilla;
 - (f) sähköinen todentaminen;
 - (g) rajatylittävät logistiikkapalvelut, mukaan lukien multimodaaliset kuljetukset, sekä logistiikkapalvelujen ja postipalvelujen välinen yhteistyö;

- (h) rajatylittävän sähköisen kaupankäynnin helpottaminen, mukaan lukien tullivarastojen tai vapaa-alueiden käyttö, ja sääntely-yhteistyö tietojenvaihdon ja tuoteturvallisuutta koskevien riskivaroitusten kaltaisilla aloilla; ja
 - (i) muut osapuolten yhteisesti sopimat alat.
- 19.3 Osapuolet perustavat käytettävissä olevien resurssiensa mukaisesti yhden tai useamman tiedotuspisteen tai pitävät yllä yhtä tai useampaa tiedotuspistettä, joka
- (a) on vastuussa kaikista tämän sopimuksen täytäntöönpanoon liittyvistä ilmoitus- tai kuulemismenettelyistä; ja
 - (b) antaa vastauksia toisen osapuolen esittämiin kohtuullisiin tiedusteluihin, jotka koskevat tämän sopimuksen soveltamisalaa kuuluvia asioita.

20 artikla Kehitysyhteistyö

- 20.1 Osapuolet tunnustavat, että
- (a) on tärkeää vahvistaa kansainvälisiä toimia, jotta voidaan kuroa digitaalinen kuilu umpeen ja mahdollistaa osallistava digitaalitalous; ja
 - (b) sähköistä kaupankäyntiä koskevat säännöt ovat osaltaan tärkeitä ratkaistaessa sähköiseen kaupankäyntiin liittyviä haasteita ja edistettäessä osallistavaa kasvua sähköisen kaupankäynnin alalla.
- 20.2 Osapuolet tunnustavat roolinsa osapuolina olevien kehittyvien maiden ja vähiten kehittyneiden maiden tukemisessa ja muun muassa tukevat näiden maiden digitaalisten ekosysteemien ja infrastruktuurin parempaa saatavuutta sekä kansalaisia ja mikro- ja pk-yrityksiä, jotta nämä voivat tehokkaasti osallistua sähköisen kaupankäynnin ja digitaalitalouden kasvumahdollisuuksiin ja hyötyä niistä.
- 20.3 Osapuolet tunnustavat teknisen avun ja valmiuksien kehittämisen merkityksen osapuolina oleville kehittyville maille ja vähiten kehittyneille maille tämän sopimuksen täytäntöönpanossa.
- 20.4 Osapuolina oleville kehittyville maille ja vähiten kehittyneille maille olisi annettava apua ja tukea valmiuksien kehittämiseen¹⁶ tämän sopimuksen määräysten täytäntöönpanoa varten määräysten luonteen ja laajuuden mukaisesti.
- 20.5 Osapuolet tunnustavat, että osapuolina olevat kehittyvät maat ja vähiten kehittyneet maat voivat tarvita pidemmän määräajan tai niiden pitää hankkia täytäntöönpanovalmiudet valmiuksien kehittämistä koskevan avun ja tuen avulla, jotta ne voivat panna täytäntöön tietyt tämän sopimuksen mukaiset velvoitteet.
- 20.6 Kukin osapuolena oleva kehittyvä maa ja vähiten kehittynyt maa voi tämän sopimuksen voimaantulopäivänä nimetä itse minkä tahansa tämän sopimuksen määräyksen, jonka panemiseksi täytäntöön se tarvitsee pidemmän, enintään viiden vuoden määräajan, toimittamalla komitealle luettelon tällaisista määräyksistä.
- 20.7 Kukin osapuolena oleva kehittyvä maa ja vähiten kehittynyt maa voi pidentää enintään kahdella lisävuodella 6 kohdan nojalla itse nimeämiensä määräysten

¹⁶ Tässä artiklassa tarkoitettua apua ja tukea valmiuksien kehittämiseen voidaan antaa teknisen, taloudellisen tai jonkin muun yhteisesti sovitun avun muodossa.

täytäntöönpanokautta. Kunkin tällaisen osapuolen on ilmoitettava komitealle pidennyksestä viimeistään 120 päivää ennen alkuperäisen täytäntöönpanokauden päättymistä ja esitettävä yksityiskohtaisesti pidennyksen syyt ja toimet, jotka ovat tarpeen sen täytäntöönpanon saattamiseksi päätökseen.

- 20.8 Osapuolina olevia kehittyneitä maita sekä kehittyviä maita, joilla on siihen mahdollisuus, kannustetaan antamaan osapuolina oleville kehittyville maille ja vähiten kehittyneille maille tukea niiden tarvearviointien tekemiseen tai päivittämiseen joko kahdenvälisesti tai asiaankuuluvien kansainvälisten järjestöjen kautta, jotta voidaan tunnistaa puutteet valmiuksissa panna tämä sopimus täytäntöön.
- 20.9 Edellä olevan 8 kohdan mukaisesti tehdyn tai päivitetyn tarvearvioinnin tulokset olisi otettava huomioon, kun osapuolina olevat kehittyvät maat tai vähiten kehittyneet maat nimeävät itse määräyksiä 6 kohdan mukaisesti ja kun täytäntöönpanokautta pidennetään 7 kohdan mukaisesti.
- 20.10 Osapuolet tunnustavat teknisen avun ja valmiuksien kehittämisen merkityksen tämän sopimuksen kaikkien määräysten täysimääräisessä täytäntöönpanossa. Tätä varten osapuolina olevat kehittyvät maat ja vähiten kehittyneet maat voivat yksilöidä minkä tahansa tämän sopimuksen määräyksen, jonka osalta ne hyötyisivät eniten teknisestä avusta ja valmiuksien kehittämisestä. Osapuolina olevat kehittyneet maat sekä kehittyvät maat, joilla on siihen mahdollisuus, sopivat helpottavansa valmiuksien kehittämiseen tarkoitetun avun ja tuen antamista tällaisten määräysten osalta joko kahdenvälisesti tai asianmukaisten kansainvälisten järjestöjen kautta yhteisesti sovituin ehdoin ja ottaen huomioon osapuolina olevien kehittyvien maiden ja vähiten kehittyneiden maiden erityistarpeet ja painopisteet.
- 20.11 Osapuolten on pyrittävä soveltamaan seuraavia periaatteita valmiuksien kehittämiseen tarkoitetun avun ja tuen antamiseen tämän sopimuksen täytäntöönpanoa silmällä pitäen:
- (a) otetaan huomioon vastaanottajamaiden ja -alueiden yleinen kehitystilanne ja tapauksen mukaan käynnissä olevat uudistusohjelmat, teknisen avun ohjelmat ja valmiuksien kehittämisohjelmat;
 - (b) otetaan mukaan tapauksen mukaan toimia, joilla puututaan alueellisen ja sitä pienemmän tason haasteisiin ja edistetään alueellisen ja sitä pienemmän tason integraatiota;
 - (c) otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon yksityisen sektorin toimet kehitettäessä valmiuksien kehittämisohjelmia tai -toimia; ja
 - (d) edistetään koordinoitua osapuolten ja muiden asianomaisten instituutioiden välillä ja niiden kesken, mukaan luettuna alueelliset talousyhteisöt, jotta varmistetaan avun mahdollisimman suuri teho ja sen tulokset. Tätä varten:
 - i) koordinoinnilla olisi pyrittävä välttämään avustusohjelmien päällekkäisyyksiä ja uudistustoimien epäjohtonmukaisuuksia koordinoimalla tiiviisti teknistä apua ja valmiuksien kehittämistä koskevia toimia;
 - ii) koordinoituprosessissa olisi otettava huomioon asiaankuuluvat maailmanlaajuiset ja alueelliset kauppaan liittyvät ohjelmat, mukaan

lukien erityisesti osapuolina oleviin vähiten kehittyneisiin maihin keskittyvät ohjelmat; ja

- iii) osapuolten olisi edistettävä kauppa- ja kehitysasioista vastaavien virkahenkilöidensä välistä sisäistä koordinointia tämän sopimuksen täytäntöönpanossa sekä teknisen avun antamisessa ja valmiuksien kehittämisessä.
- 20.12 Tämän sopimuksen 27 artiklaa ei sovelleta osapuolena olevaa vähiten kehittyntä maata koskevien riitojen ratkaisemiseen tämän sopimuksen määräysten osalta seitsemän vuoden aikana siitä päivästä, jona tämä sopimus tulee kyseisen osapuolen osalta voimaan.
- 20.13 Tämän sopimuksen 27 artiklaa ei sovelleta osapuolena olevaa kehittyvää maata koskevien riitojen ratkaisemiseen sellaisten tämän sopimuksen määräysten osalta, joille kehittyä maa on itse nimennyt pidennetyn täytäntöönpanokauden 6 kohdan mukaisesti tai pidentänyt tätä täytäntöönpanokautta 7 kohdan mukaisesti.
- 20.14 Sen estämättä, mitä 12 kohdassa tarkoitettusta siirtymäajasta määrätään, osapuolen on ennen kuin se pyytää 27 artiklan mukaisia neuvotteluja osapuolena olevan vähiten kehittyneen maan toimenpiteestä ja sen jälkeen mahdollisten riitojenratkaisumenettelyjen kaikissa vaiheissa kiinnitettävä erityistä huomiota osapuolena olevien vähiten kehittyneiden maiden erityistilanteeseen. Tässä yhteydessä osapuolten tulee noudattaa pidättyvyyttä vedotessaan 27 artiklaan asioissa, jotka koskevat osapuolena olevia vähiten kehittyneitä maita.
- 20.15 Osapuolet tunnustavat avoimuuden merkityksen valmiuksien kehittämistä koskevan avun ja tuen antamisessa tämän sopimuksen tehokkaan täytäntöönpanon helpottamiseksi. Tätä varten osapuolet pyrkivät keskustelemaan komitean ensimmäisessä kokouksessa ja sen jälkeen säännöllisesti asiaankuuluvista tiedoista¹⁷, jotka koskevat niiden nykyisiä ja uusia teknisen avun ohjelmia ja valmiuksien kehittämisohjelmia. Keskustelun syventämiseksi osapuolet toimittavat ennen komitean ensimmäistä erityisistuntoa ja sen jälkeen säännöllisesti kuvauksen asiaankuuluvista teknisen avun ohjelmista ja valmiuksien kehittämisohjelmista. Osapuolena olevia kehittyviä maita ja vähiten kehittyneitä maita, jotka ovat saaneet teknistä apua ja tukea valmiuksien kehittämiseen, kannustetaan jakamaan kokemuksiaan. Osapuolet aikovat käyttää näitä tietoja ymmärtääkseen paremmin, täyttävätkö nykyiset ohjelmat osapuolena olevien kehittyvien maiden ja vähiten kehittyneiden maiden ilmaisemat tarpeet.
- 20.16 Osapuolena olevia kehittyviä maita, jotka ilmoittavat pystyvänsä antamaan apua ja tukea valmiuksien kehittämiseen, kannustetaan toimittamaan 15 kohdassa täsmennetyt tiedot komitealle tämän sopimuksen voimaantulopäivänä ja säännöllisesti sen jälkeen.
- 20.17 Komitea asettaa verkossa saataville 15 ja 16 kohdan mukaisesti toimitetut tiedot sekä tiedot kansainvälisten järjestöjen asiaan liittyvästä toiminnasta.

¹⁷ Selkeyden vuoksi todetaan, että ”asiaankuuluvat tiedot” voivat tarkoittaa esimerkiksi a) kuvausta valmiuksien parantamiseen tarkoitettusta avusta ja tuesta, b) tietoja siitä, miten tällaista apua tai tukea haetaan tai saadaan, mukaan lukien osapuolen yhteyspisteet ja c) luetteloa tällaisen avun tai tuen saajista.

- 20.18 Osapuolina olevien kehittyvien maiden ja vähiten kehittyneiden maiden, jotka aikovat hyödyntää valmiuksien kehittämiseen tarkoitettua apua ja tukea, on toimitettava komitealle tiedot tällaisen avun ja tuen koordinoinnista ja priorisoinnista vastaavien virastojen yhteyspisteistä.
- 20.19 Tämän artiklan soveltamiseksi komitea järjestää vuosittain tarpeen mukaan vähintään yhden erityisistunnon, jossa
- (a) seurataan teknistä apua tai tukea valmiuksien kehittämiseen sellaisten velvoitteiden täytäntöönpanoa varten, joihin sovelletaan 6 tai 7 kohdan mukaisesti itse nimettyjä tai pidennettyjä täytäntöönpanokausia;
 - (b) keskustellaan tämän sopimuksen määräysten täytäntöönpanoon liittyvistä kysymyksistä;
 - (c) tarkastellaan edistystä teknisen avun tai valmiuksien parantamiseen tarkoitetun tuen antamisessa tämän sopimuksen täytäntöönpanon tukemiseksi, mukaan luettuna tilanteet, joissa osapuolina olevat kehittyvät maat tai vähiten kehittyneet maat eivät saa riittävää apua ja tukea valmiuksien parantamiseen; ja
 - (d) kannustetaan osapuolia jakamaan asiaankuuluvia kokemuksia, haasteita, onnistumisia ja tietoja.

F JAKSO

TIETOLIIKENNE

21 artikla Tietoliikenne

- 21.1 Tässä artiklassa ja liitteessä tarkoitetaan
- (a) 'välttämättömillä laitteilla' julkisen televerkon ja -palvelun laitteita,
 - i) jotka tarjoaa ainoastaan tai pääasiassa yksi tarjoaja tai rajallinen määrä tarjoajia; ja
 - ii) joiden korvaaminen palvelun tarjoamista varten ei ole taloudellisesti tai teknisesti mahdollista;
 - (b) 'suurella palveluntarjoajalla' tarjoajaa, joka kykenee vaikuttamaan merkittävästi hintaa ja tarjontaa koskeviin osallistumisehtoihin asianomaisilla perustelepalvelujen markkinoilla, koska
 - i) välttämättömät laitteet ovat sen hallinnassa; tai
 - ii) se voi hyödyntää asemaansa markkinoilla;
 - (c) 'verkkoelementillä' toiminnetta tai laitetta, jota käytetään yleisen televiestintäpalvelun tarjoamiseen, mukaan lukien kyseisen toiminteen tai laitteen avulla tarjottavat ominaisuudet, toiminnot ja valmiudet; ja
 - (d) 'käyttäjällä' palvelun kuluttajaa ja palveluntarjoajaa.

- 21.2 Osapuolet sitoutuvat liitteessä vahvistettuihin velvoitteisiin.^{18, 19}
- 21.3 Osapuolet varmistavat, että niiden televiestinnän sääntelyviranomaisella ei ole taloudellisia etuja yleisten televerkkojen ja -palvelujen tarjoajaan nähden eikä sääntelyviranomaisen osallistu sen toimintaan tai johtamiseen. Tämän kohdan ei saa tulkita estävän osapuolen muuta valtiollista elintä kuin sen televiestinnän sääntelyviranomaisesta omistamasta osuutta tällaisesta palveluntarjoajasta.
- 21.4 Osapuolet varmistavat, että niiden televiestinnän sääntelyviranomaisella on valtuudet suorittaa sille laissa annetut tehtävät, mukaan lukien valtuudet määrätä seuraamuksia, ja että se käyttää tällaisia valtuuksia avoimesti ja oikea-aikaisesti.
- 21.5 Osapuolet asettavat julkisesti saataville saavutettavassa ja selkeässä muodossa televiestinnän sääntelyviranomaisensa suorittamat tehtävät.
- 21.6 Osapuolet pyrkivät
- (a) varmistamaan, että taajuusalueiden jakaminen yleisille televiestintäpalveluille toteutetaan avoimena prosessina, jossa otetaan huomioon yleinen etu, mukaan lukien kilpailun edistäminen; ja
 - (b) jakamaan nämä taajuusalueet markkinapohjaisesti, esimerkiksi käyttämällä tarvittaessa tarjouskilpailumenettelyä.
- 21.7 Osapuolet valtuuttavat televiestinnän sääntelyviranomaisensa
- (a) määrittämään, mitä välttämättömiä laitteita suuren palveluntarjoajan on asetettava muiden yleisten televiestintäpalvelujen tarjoajien saataville kohtuullisin, syrjimättömin ja avoimin ehdoin yleisten televiestintäpalvelujen tarjoamista varten; ja
 - (b) vaatimaan suurta palveluntarjoajaa tarjoamaan eriytetyn käyttöoikeuden välttämättömiksi laitteiksi määritettyihin verkkoelementteihinsä kohtuullisin, syrjimättömin ja avoimin ehdoin yleisten televiestintäpalvelujen tarjoamista varten.
- 21.8 Yleisten televiestintäpalvelujen tarjoajalla on oltava mahdollisuus kohtuullisen ajan kuluessa kääntyä osapuolen televiestinnän sääntelyviranomaisen tai muun toimivaltaisen viranomaisen puoleen ja pyytää 7 kohdassa vahvistettuja vaatimuksia koskevan riidan ratkaisua muiden yleisten televiestintäpalvelujen tarjoajien kanssa.
- 21.9 Jos televiestinnän sääntelyviranomaisen tai muu toimivaltainen viranomaisen kieltäytyy käynnistämästä toimea, joka koskee 8 kohdassa tarkoitetun riidan

¹⁸ Siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa GATS-sopimuksen osapuolta koskevan erityissitoumusten luettelon kanssa: a) liitettä ei sovelleta minkään osapuolen osalta sen säädöksissä tai määräyksissä määriteltyihin radio- ja televisiolähetyspalveluihin, b) osapuolen televiestinnän sääntelyviranomaisen voi vapauttaa maaseudun paikallispuheluoperaattorit rajoitetuksi ajaksi liitteessä olevassa 2.2 kohdassa määriteltyistä velvoitteista, jotka koskevat yhteenliittämistä kilpailevien paikallispuheluoperaattoreiden kanssa. Maaseudulla toimivien puhelinyhtiöiden ei tarvitse tarjota yhteenliittämistä kilpaileville maaseudun paikallispuheluoperaattoreille liitteessä olevassa 2.2 kohdassa tarkoitetulla tavalla ennen kuin osapuolen televiestinnän sääntelyviranomaisen sitä vaatii ja c) liitteessä olevaa 2.2 kohtaa sovelletaan ainoastaan suuriin palveluntarjoajiin, jotka hallitsevat välttämättömiä laitteita.

¹⁹ Selkeyden vuoksi todetaan, että minkään tässä artikkelissa tai liitteessä ei saa tulkita velvoittavan osapuolia tekemään erityisiä lisäsitoumuksia, jotka koskevat GATS-sopimuksen mukaista markkinoille pääsyä tai kansallista kohtelua.

ratkaisua, sen on riidan osapuolena olevan palveluntarjoajan pyynnöstä annettava kyseiselle päätökselle kirjallinen selitys kohtuullisen ajan kuluessa.

- 21.10 Edellä 8 kohdassa tarkoitettussa riidassa osallisena olevaa yleisten televiestintäpalvelujen tarjoajaa ei estetä saattamasta asiaa osapuolen oikeusviranomaisten käsiteltäväksi.

G JAKSO

POIKKEUKSET

22 artikla Yleiset poikkeukset

Tässä sopimuksessa sovelletaan soveltuvin osin GATT 1994 -sopimuksen XX artiklaa ja sen tulkintaan liittyviä huomautuksia sekä GATS-sopimuksen XIV artiklaa.

23 artikla Turvallisuuteen perustuva poikkeus

Tässä sopimuksessa sovelletaan soveltuvin osin GATT 1994 -sopimuksen XXI artiklaa ja GATS-sopimuksen XIV a artiklaa.

24 artikla Vakavaraisuussääntö

Tässä sopimuksessa sovelletaan GATS-sopimuksen rahoituspalveluja koskevan liitteen 2 kohtaa soveltuvin osin.

25 artikla Henkilötietojen suoja koskeva poikkeus

Mikään tässä sopimuksessa ei estä osapuolta hyväksymästä tai pitämästä voimassa toimenpiteitä, jotka koskevat henkilötietojen ja yksityisyyden suoja, myös rajat ylittävien tiedonsiirtojen osalta, edellyttäen, että osapuolen lainsäädännössä säädetään välineistä, jotka mahdollistavat siirrot siirrettyjen tietojen suojaamista koskevin yleisesti sovellettavin edellytyksin²⁰.

26 artikla Alkuperäiskansat

- 26.1 Mikään tässä sopimuksessa ei estä osapuolta hyväksymästä tai pitämästä voimassa toimenpiteitä, joita se pitää tarpeellisina suotuisamman kohtelun myöntämiseksi alueensa alkuperäiskansoille tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa, mukaan lukien niiden velvoitteiden täyttäminen, joita sillä on kyseisten alkuperäiskansojen kanssa tehtyjen oikeudellisten, perustuslaillisten tai sopimusjärjestelyjen nojalla, edellyttäen, että tällaisia toimenpiteitä ei käytetä toisen osapuolen henkilöiden mielivaltaiseen tai perusteettomaan syrjintään tai sähköisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.
- 26.2 Osapuolen alueellaan olevien alkuperäiskansojen kanssa tekemien oikeudellisten, perustuslaillisten tai sopimusjärjestelyjen tulkintaan, mukaan lukien tällaisista

²⁰ Selkeyden vuoksi todetaan, että 'yleisesti sovellettavilla edellytyksillä' tarkoitetaan objektiivisesti muotoiltuja edellytyksiä, joita sovelletaan horisontaalisesti määrittelemättömään määrään talouden toimijoita ja jotka näin ollen kattavat monenlaisia tilanteita ja tapauksia.

järjestelyistä johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien luonne, ei sovelleta 27 artiklan mukaista riitojenratkaisua. Muilta osin tähän artiklaan sovelletaan 27 artiklaa.

H JAKSO

INSTITUTIONAALISET JÄRJESTELYT JA LOPPUMÄÄRÄYKSET

27 artikla Riitojenratkaisu

- 27.1 GATT 1994 -sopimuksen XXII ja XXIII artiklaa tai GATS-sopimuksen XXII ja XXIII artiklaa, sellaisina kuin ne on muutettu ja niitä sovelletaan riitojen ratkaisemista koskevassa sopimuksessa, sovelletaan tämän sopimuksen perusteella käytäviin neuvotteluihin ja riitojen ratkaisemiseen.
- 27.2 Riitojen ratkaisemista koskevaa sopimusta sovelletaan 1 kohdan nojalla vireille pantuihin riitoihin.

28 artikla Sähköisen kaupankäynnin kauppaan liittyviä näkökohtia käsittelevä komitea

- 28.1 Perustetaan sähköisen kaupankäynnin kauppaan liittyviä näkökohtia käsittelevä komitea, johon kaikki osapuolet voivat osallistua. Komitea valitsee oman puheenjohtajansa ja varapuheenjohtajansa ja kokoontuu tarvittaessa tai tämän sopimuksen mukaisesti, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Komitea vahvistaa oman työjärjestyksensä.
- 28.2 Komitea hoitaa tämän sopimuksen tai osapuolten sille määräämät velvollisuudet ja järjestää osapuolille mahdollisuuden neuvotella mistä tahansa tämän sopimuksen toimintaan tai täytäntöönpanoon liittyvistä asioista.
- 28.3 Komitea voi perustaa asianmukaiseksi katsomiaan apuelimiä tai siirtää asioita tällaisten elinten käsiteltäviksi. Kaikki apuelimet raportoivat komitealle.
- 28.4 Komitea seuraa tämän sopimuksen toimintaa ja täytäntöönpanoa ja raportoi siitä vuosittain yleisneuvostolle, myös teknisen avun ohjelmien ja valmiuksien kehittämisohjelmien ja -toimien täytäntöönpanosta ja tehokkuudesta.
- 28.5 Komitea panee merkille kaikki 20.7 artiklan nojalla vastaanotetut täytäntöönpanokauden jatkamista koskevat ilmoitukset ja toteuttaa asiaankuuluvat jatkotoimet tällaisten ilmoitusten kohteena olevien määräysten täytäntöönpanon tueksi.
- 28.6 Millä tahansa WTO:n jäsenellä, joka ei ole tämän sopimuksen osapuoli, on oikeus osallistua komitean istuntoihin tarkkailijana ilmoittamalla asiasta kirjallisesti komitealle. Mikä tahansa WTO:n tarkkailija voi toimittaa komitealle kirjallisen pyynnön osallistua komitean istuntoihin tarkkailijana, ja komitea voi myöntää sille tarkkailijan aseman.

29 artikla Hyväksyminen ja voimaantulo

- 29.1 Mikä tahansa WTO:n jäsen voi hyväksyä tämän sopimuksen. Hyväksyminen tapahtuu tallettamalla tämän sopimuksen hyväksymiskirja WTO:n pääjohtajan huostaan.

- 29.2 Tämä sopimus tulee sen hyväksyneiden WTO:n jäsenten osalta voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona 45. hyväksymiskirja²¹ on talletettu. Sen jälkeen tämä sopimus tulee minkä tahansa WTO:n jäsenen osalta voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona kyseisen jäsenen hyväksymiskirja on talletettu.

30 artikla Täytäntöönpano

Osapuolten on pantava tämä sopimus täytäntöön sen voimaantulopäivästä. Osapuolina olevat kehittyvät maat ja vähiten kehittyneet maat, jotka päättävät käyttää 20 artiklaa, panevat tämän sopimuksen täytäntöön kyseisen artiklan mukaisesti.

31 artikla Varaumat

Varaumia ei saa tehdä mihinkään tämän sopimuksen määräyksiin ilman muiden osapuolten suostumusta.

32 artikla Muutokset

- 32.1 Osapuolet voivat muuttaa tätä sopimusta. Komitean päätös muutoksen hyväksymisestä ja sen toimittamisesta osapuolille hyväksymistä varten on tehtävä yksimielisesti.
- 32.2 Muutos tulee voimaan
- (a) niiden osapuolten osalta, jotka hyväksyvät sen, sitten, kun kaksi kolmasosaa osapuolista on hyväksynyt sen, ja sen jälkeen muiden osapuolten osalta niiden hyväksyttyä sen, jollei b alakohdan määräyksistä muuta johdu; tai
 - (b) kaikkien osapuolten osalta sitten, kun kaksi kolmasosaa osapuolista on hyväksynyt sen, jos kyseessä on muutos, jonka komitea on yksimielisesti määrittänyt luonteeltaan sellaiseksi, että sillä ei muuteta osapuolten oikeuksia ja velvoitteita.

33 artikla Irtisanominen

- 33.1 Osapuoli voi irtisanoa tämän sopimuksen ilmoittamalla kirjallisesti WTO:n pääjohtajalle aikeestaan irtisanoa sopimus. Irtisanominen tulee voimaan kuudenkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, jona pääjohtaja on vastaanottanut ilmoituksen. Saatuaan kyseisen ilmoituksen 37 artiklan mukaisesti mikä tahansa osapuoli voi pyytää komitean välitöntä kokousta.
- 33.2 Jos tämän sopimuksen osapuoli lakkaa olemasta WTO:n jäsen, sen osallisuus tässä sopimuksessa lakkaa samana päivänä, jona se lakkaa olemasta WTO:n jäsen.

²¹ Laskettaessa hyväksyntöjä tämän artiklan mukaisesti Euroopan unionin hyväksymiskirja lasketaan hyväksymiskirjojen määräksi, joka vastaa WTO:n jäsenenä olevien Euroopan unionin jäsenvaltioiden lukumäärää.

34 artikla Tämän sopimuksen soveltamatta jättäminen tiettyjen osapuolten välillä

Tämä sopimus ei ole voimassa minkään kahden osapuolen välillä, jos jompikumpi osapuolista jommankumman joko hyväksyessä sopimuksen tai siihen liittyessä ei suostu sopimuksen tällaiseen soveltamiseen.

35 artikla Uudelleentarkastelu

- 35.1 Viimeistään kahden vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä ja sen jälkeen säännöllisin väliajoin osapuolet tarkastelevat tätä sopimusta parantaakseen sen toimivuutta ja varmistaakseen, että sopimus on edelleen merkityksellinen osapuolten välisten kauppakysymysten kannalta.
- 35.2 Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, ja ottaen huomioon sähköisen kaupankäynnin ja digitaaliteknologian muuttuvan luonteen ja tunnustaen, että on tärkeää vahvistaa sähköistä kaupankäyntiä koskevat maailmanlaajuiset säännöt, osapuolet toteavat, että jatkoneuvotteluihin voi sisältyä asiakirjaan INF/ECOM/62/Rev.5 sisältyviä ratkaisematta olevia kysymyksiä tai muita osapuolten mahdollisesti esille ottamia kysymyksiä. Osapuolet varaavat itselleen oikeuden ehdottaa tulevaisuudessa neuvotteluissa muutoksia tämän sopimuksen määräyksiin, myös poikkeusten, riitojenratkaisun tai soveltamisalan osalta.

36 artikla Sihteeristö

Tämän sopimuksen sihteeristönä toimii WTO:n sihteeristö.

37 artikla Talletus

- 37.1 Tämä sopimus talletetaan WTO:n pääjohtajan huostaan.
- 37.2 WTO:n pääjohtaja toimittaa viipymättä osapuolille
- (a) oikeaksi todistetun jäljennöksen tästä sopimuksesta ja kustakin 32 artiklan mukaisesta muutoksesta; ja
 - (b) ilmoituksen kustakin 29 artiklan mukaisesta hyväksymisestä ja kustakin 33 artiklan mukaisesta irtisanomisesta.

38 artikla Rekisteröinti

Tämä sopimus rekisteröidään Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 102 artiklan määräysten mukaisesti.

Tehty Yaoundéssa 28 päivänä maaliskuuta 2026 yhtenä kappaleena englannin, espanjan ja ranskan kielellä, ja kaikki nämä tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset.

LIITE

Tässä liitteessä esitetään perustelevisiennän palveluja koskevan sääntelykehyksen periaatteet.

I jakso: Kilpailun suojaus

1.1 Kilpailuvastaisten käytänteiden torjunta televiestintäalalla

Käytössä on oltava asianmukaisia toimenpiteitä sen estämiseksi, etteivät palveluntarjoajat, jotka joko yksin tai yhdessä ovat suuria palveluntarjoajia, ota käyttöön kilpailua rajoittavia toimintatapoja tai jatka sellaisten soveltamista.

1.2 Suojaus

Edellä 1.1 kohdassa mainittuihin kilpailua rajoittaviin käytäntöihin kuuluvat etenkin seuraavat:

- (a) kilpailua rajoittavien ristikkäistukien käyttö;
- (b) kilpailijoilta saatujen tietojen käyttö kilpailua rajoittavasti; ja
- (c) se, ettei muiden palveluntarjoajien käyttöön anneta ripeästi teknisiä tietoja välttämättömistä laitteista eikä kaupallisesti merkityksellisiä tietoja, joita ne tarvitsevat voidakseen tarjota palveluja.

II jakso: Yhteenliittäminen

2.1 Tätä jaksoa sovelletaan julkisten televerkkojen tai -palvelujen tarjoajien linkittämiseen, jotta yhden tarjoajan palveluja käyttävät voivat olla yhteydessä toisen tarjoajan asiakkaisiin ja käyttää toisen tarjoajan palveluja, kun on tehty erityissitoumuksia.

2.2 Yhteenliittämisen varmistaminen

Verkon yhteenliittäminen suuren palveluntarjoajan kanssa varmistetaan kaikissa verkon kohdissa, joissa se on teknisesti mahdollista. Tällainen yhteenliittäminen tehdään

- (a) syrjimättömin ehdoin (mukaan luettuina tekniset standardit ja eritelmät) ja syrjimättömin hinnoin sekä laatuvaatimuksin, jotka ovat yhtä edulliset tai korkeatasoiset kuin ne, joita sovelletaan sen omiin vastaaviin palveluihin tai siihen vailla sidosityhteyttä oleviin palveluntarjoajiin taikka sen tytäryhtiön tai muun sidosyrityksen tarjoamiin palveluihin;
- (b) joutuisasti ja soveltaen periaatteita, edellytyksiä (mukaan luettuina tekniset standardit ja eritelmät) ja kustannusperustaisia maksuja, jotka ovat avoimia, taloudelliseen toteutettavuuteen nähden kohtuullisia ja riittävän eriteltyjä, jotta palveluntarjoajan ei tarvitse maksaa sellaisista verkon osista tai toiminteista, joita se ei tarvitse palvelunsa tarjoamiseen; ja
- (c) käyttäjien enemmistölle tarjottujen verkon liityntäpisteiden lisäksi pyynnöstä muissa pisteissä sellaista maksua vastaan, joka perustuu tarvittavien lisätoimintojen rakentamiskustannuksiin.

2.3 Yhteenliittämisen neuvotteluihin sovellettavien menettelyjen julkisuus

Menettelyt, joita sovelletaan yhteenliittämiseen suurten palveluntarjoajien kanssa, julkistetaan.

2.4 Yhteenliittämisjärjestelyjen avoimuus

Varmistetaan, että suuri palveluntarjoaja julkaisee joko yhteenliittämissopimuksensa tai yhteenliittämistarjouksen mallin.

2.5 Yhteenliittämiseen liittyvien riitojen ratkaisu

Palvelun tarjoaja, joka pyytää verkkojen yhteenliittämistä suuren palveluntarjoajan kanssa, voi pyytää riitojenratkaisua joko

- (a) milloin tahansa; tai
- (b) julkisesti ilmoitetun kohtuullisen ajan kuluttua;

riippumattomalta kansalliselta elimeltä, joka voi olla V jaksossa tarkoitettu sääntelyelin, yhteenliittämisen kohtuullisiin ehtoihin ja hintoihin liittyvien riitojen ratkaisemiseksi kohtuullisessa ajassa, kun näistä ei ole aiemmin sovittu.

III jakso: Yleispalvelu

Osapuolella on oikeus määritellä, minkälaisen yleispalveluvelvoitteen se haluaa pitää voimassa. Tällaisia velvoitteita ei sinänsä katsota kilpailun vastaisiksi, jos niitä hallinnoidaan avoimesti, ketään syrjimättä ja kilpailun kannalta puolueettomalla tavalla eivätkä ne aiheuta suurempaa rasitetta kuin mitä osapuolen määrittelemä yleispalvelu edellyttää.

IV jakso: Toimilupaperusteiden julkinen saatavuus

4.1 Jos toimilupaa vaaditaan, seuraavat tiedot on julkistettava:

- (a) kaikki toimiluvan myöntämiseen liittyvät perusteet sekä aika, joka yleensä tarvitaan toimilupahakemusta koskevan päätöksen tekemiseen; ja
- (b) toimilupakohtaiset ehdot ja edellytykset.

4.2 Toimiluvan epäämisperusteet on pyynnöstä ilmoitettava hakijalle.

V jakso: Riippumattomat sääntelijät

Sääntelyelin on erillinen kaikista perustelevisiennän palvelujentarjoajista, eikä se ole niille vastuussa toiminnastaan. Sääntelyviranomaisen päätösten ja sen käyttämien menettelyjen on oltava tasapuoliset kaikkien markkinaosapuolten kannalta.

VI jakso: Rajallisten resurssien jakaminen ja käyttö

Kaikki menettelyt, jotka koskevat rajallisten resurssien, kuten taajuuksien, numeroiden ja reititysoikeuksien, myöntämistä ja käyttöä, toteutetaan puolueettomasti, viivytyksettä, avoimesti ja syrjimättömästi. Myönnettyjen taajuuskaistojen kulloinenkin tilanne julkaistaan, mutta yksityiskohtaisia tietoja julkishallinnon erityisiin käyttötarkoituksiin myönnettyistä taajuuksista ei edellytetä.

VÄLIAIKAISIA JÄRJESTELYJÄ KOSKEVA LIITE

JOHDANTO

Osapuolet

panevat merkille osapuolten nykyiset pyrkimykset lisätä tämä sopimus WTO-sopimuksen liitteeseen 4;

pyrkivät edelleen siihen, että tämä sopimus lisätään WTO-sopimuksella perustettuun institutionaaliseen kehykseen niin pian kuin se on käytännössä mahdollista;

ovat päättäneet toteuttaa viipymättä tämän sopimuksen tuomat hyödyt;

vahvistavat uudelleen, että on tärkeää tukea osapuolina olevia kehittyviä maita ja vähiten kehittyneitä maita tämän sopimuksen täytäntöönpanossa vastaamalla niiden yksilöllisiin ja kohdennettuihin kehitystarpeisiin täytäntöönpanojaksojen, teknisen avun ja valmiuksien kehittämisen avulla;

vahvistavat uudelleen WTO-sopimuksen mukaiset oikeutensa ja velvoitteensa;

suhtautuvat myönteisesti muiden WTO:n jäsenten liittymiseen tähän sopimukseen;

sopivat seuraavaa:

I jakso: Liitteen soveltaminen

- 1.1 Tämä liite ja sen lisäys ovat erottamaton osa tätä sopimusta. Mahdollisissa ristiriitatapauksissa tämän liitteen määräysten ja tämän sopimuksen muiden määräysten välillä liitteen määräykset ovat ristiriitaisuuden osalta etusijalla.
- 1.2 Tätä liitettä sovelletaan siihen päivään saakka, jona tämä sopimus lisätään WTO-sopimukseen.
- 1.3 Päivänä, jona tämä sopimus lisätään WTO-sopimukseen, tämän liitteen soveltaminen lakkaa lukuun ottamatta IV jakson määräyksiä.

II jakso: Väliaikaiset riitojenratkaisumenettelyt

- 2.1 Tämän sopimuksen 27 artiklaa ei sovelleta.
- 2.2 Tässä sopimuksessa olevia viittauksia 27 artiklaan pidetään viittauksina III jaksoon.

III jakso: Väliaikainen riitojenratkaisu

- 3.1 GATT 1994 -sopimuksen XXII ja XXIII artikla ja GATS-sopimuksen XXII ja XXIII artikla, sellaisina kuin ne on muutettu ja niitä sovelletaan riitojen ratkaisemista koskevassa sopimuksessa, on sisällytetty tähän liitteeseen soveltuvien osien ja niitä sovelletaan tämän sopimuksen perusteella käytäviin neuvotteluihin ja riitojen ratkaisemiseen.
- 3.2 Riitojen ratkaisemista koskeva sopimus sisällytetään tähän liitteeseen soveltuvien osien, ja sitä sovelletaan tämän sopimuksen nojalla vireille pantuihin neuvotteluihin ja riitojen ratkaisuun.
- 3.3 Tämän liitteen soveltamiseksi

- (a) riitojen ratkaisemista koskevan sopimuksen viittauksia ”liitesopimukseen” tai ”liitesopimukseen” pidetään viittauksina tähän sopimukseen;
 - (b) riitojen ratkaisemista koskevan sopimuksen viittauksia ”riitojenratkaisuelimeen” tai ”DSB:hen” pidetään viittauksina komiteaan;
 - (c) tässä kohdassa sekä 3.4 ja 3.5 kohdassa, myös 3.4 kohdassa tarkoitettussa lisäyksessä, olevia viittauksia riitojen ratkaisemista koskevaan sopimukseen pidetään viittauksina riitojen ratkaisemista koskevaan sopimukseen, sellaisena kuin se on sisällytetty tähän liitteeseen 3.2 kohdan mukaisesti; ja
 - (d) riitojen ratkaisua koskevan sopimuksen viittauksia ”jäseniin” pidetään viittauksina tämän sopimuksen osapuoliin.
- 3.4 Riitojen ratkaisemista koskevan sopimuksen 16.4 ja 17 artiklan osalta osapuolet tunnustavat, että tarvitaan mukautuksia, jotta voidaan ottaa käyttöön valitusten tutkinta tämän liitteen soveltamiseksi. Siihen asti, kunnes 3.5 kohdan mukainen päätös on tehty, jos osapuoli haluaa valittaa paneeliraportista, riidan osapuolet turvautuvat riitojen ratkaisemista koskevan sopimuksen 25 artiklan mukaiseen välimiesmenettelyyn valituksen ratkaisemiseksi.²² Tämän liitteen lisäyksessä vahvistettuja välimiesmenettelyjä sovelletaan, elleivät riidan osapuolet toisin sovi.
- 3.5 Jos WTO:n pysyvä valituselin voi käsitellä valituksia, komitea harkitsee ja tarvittaessa päättää, miten riitojen ratkaisemista koskevan sopimuksen 17 artiklan mukainen valitusten tutkinta toteutetaan.

IV jakso: Siirtymäkauden järjestelyt

- 4.1 Osapuolet pyrkivät varmistamaan, että kaikissa päätöksissä, jotka koskevat tämän sopimuksen lisäämistä WTO-sopimukseen, määrätään siirtymäjärjestelyistä, jotta riitojen ratkaisemista koskevaa sopimusta voidaan soveltaa riitoihin, jotka on pantu vireille tämän sopimuksen nojalla mutta joita ei ole vielä ratkaistu ajankohtana, jona sopimus lisätään WTO-sopimukseen.
- 4.2 Jos tällaisia järjestelyjä tai muita mahdollisesti päätettäviä siirtymäjärjestelyjä ei ole, riitoihin, jotka on pantu vireille tämän sopimuksen nojalla ennen sen lisäämistä WTO-sopimukseen, sovelletaan edelleen tätä liitettä.

²² Selkeyden vuoksi todetaan, että ennen 3.5 kohdan mukaisen päätöksen tekemistä kumpikaan osapuoli ei voi ilmoittaa päätöksestä valittaa paneeliraportista riitojen ratkaisua koskevan sopimuksen 16.4 artiklan mukaisesti.

VÄLIAIKAISIA JÄRJESTELYITÄ KOSKEVAN LIITTEEN LISÄYS: VÄLIMIESMENETTELYT

A jakso: Yleiset määräykset

1. Tässä lisäyksessä vahvistetaan välimiesmenettelyt, joita sovelletaan väliaikaisia järjestelyjä koskevan liitteen 3.4 kohdan mukaiseen paneeliraporttia koskevaan valitukseen. Nämä välimiesmenettelyt ovat tässä sopimuksessa tarkoitettussa erityisessä riidassa riitojen ratkaisemista koskevan sopimuksen 25 artiklan²³ mukaisia sovittuja välimiesmenettelyjä.
2. Nämä välimiesmenettelyt perustuvat WTO:n riitojen ratkaisemista koskevan sopimuksen 17 artiklan mukaisen WTO:n valitusten tutkinnan aineellisiin ja menettelyllisiin näkökohtiin, jotta voidaan säilyttää sen keskeiset piirteet, mukaan lukien riippumattomuus ja puolueettomuus, ja parantaa samalla valitusmenettelyjen tehokkuutta.
3. Valitukset käsitellään kolmen välimiehen kokoonpanossa. Välimiehet valitaan tiedonannon JOB/DSB/1/Add.12 4 kohdan mukaisesti perustetusta pysyvien välimiesten luettelosta, jollei komitea yksimielisesti päättä perustaa erillistä pysyvien välimiesten luetteloa,²⁴ missä tapauksessa välimiehet valitaan tästä luettelosta (sovellettavasta luettelosta käytetään jäljempänä nimitystä 'välimiesten luettelo'). Välimiesten valinta välimiesten luettelosta tiettyä riita-asiaa varten on tehtävä samojen periaatteiden ja menetelmien perusteella, joita sovelletaan valittaessa välimiehiä WTO:n pysyvästä valituselimestä riitojen ratkaisemista koskevan sopimuksen 17.1 artiklan ja WTO:n valitusten tutkintaa koskevien työmenettelyjen (WT/AB/WP/6) 6 säännön 2 kohdan mukaisesti, mukaan lukien vuorotteluperiaate.²⁵ WTO:n pääjohtaja ilmoittaa riidan osapuolille ja kolmansille osapuolille valinnan tuloksista. Välimiehet valitsevat puheenjohtajan. Välimiesten päätöksentekoon sovelletaan WTO:n valitusten tutkintaa koskevien työmenettelyjen 3 säännön 2 kohtaa soveltuvin osin.
4. Välimiesten luetteloon kuuluvien henkilöiden on pysyteltävä ajan tasalla WTO:n riitojenratkaisutoimista. Päätöksenteon johdonmukaisuuden ja yhtenäisyyden edistämiseksi välimiesten luetteloon kuuluvat henkilöt keskustelevat keskenään tämän sopimuksen kannalta merkityksellisistä tulkintakysymyksistä, käytännöistä ja menettelyistä siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista. Välimiehet voivat keskustella valitukseen liittyvistä päätöksistään kaikkien muiden välimiesten luetteloon kuuluvien henkilöiden kanssa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta välimiesten yksinomaista vastuuta ja vapautta tällaisten päätösten ja niiden laadun

²³ Selkeyden vuoksi todetaan, että riitojen ratkaisemista koskevan sopimuksen 25.2 artiklan toisessa virkkeessä määrätyn ilmoitusvaatimuksen katsotaan täyttyvän. Tässä lisäyksessä 'WTO:n riitojen ratkaisemista koskevalla sopimuksella' tarkoitetaan tämän sopimuksen 2 artiklan c alakohdassa määriteltyä riitojen ratkaisemista koskevaa sopimusta ja 'riitojen ratkaisemista koskevalla sopimuksella' riitojen ratkaisemista koskevaa sopimusta, sellaisena kuin se on sisällytettyinä väliaikaisia järjestelyjä koskevaan liitteeseen kyseisen liitteen 3.2 kohdan mukaisesti.

²⁴ Tällaiseen luetteloon valittujen välimiesten on täytettävä WTO:n riitojen ratkaisua koskevan sopimuksen 17.3 artiklassa vahvistetut vaatimukset.

²⁵ Riidan osapuolen pyynnöstä välimiesten luetteloon kuuluva henkilö, joka ei ole osapuolen kansalainen, suljetaan kuitenkin valintamenettelyn ulkopuolelle. Kaksi saman osapuolen kansalaista ei saa osallistua saman asian käsittelyyn.

osalta. Välimiesten luetteloon kuuluvat henkilöt saavat kaikki asiakirjat, jotka liittyvät tämän sopimuksen mukaisiin välimiesmenettelyihin.

5. Välimiehille on annettava asianmukaista hallinnollista ja oikeudellista tukea, jolla taataan tarvittava laatu ja riippumattomuus ottaen huomioon asiaan liittyvien vastuiden luonne. Erityisesti henkilöiden, jotka antavat oikeudellista tukea välimiehille, on oltava riippumattomia henkilöistä ja hallinnollisista yksiköistä, jotka antavat oikeudellista tukea paneelin jäsenille, ja heidän on oltava työnsä sisällön osalta vastuussa ainoastaan välimiehille.

B jakso: Välimiesmenettely

6. Kun paneeliraportti on jaettu tämän sopimuksen osapuolille, mutta ennen kuin komitea on hyväksynyt sen, riidan osapuoli, mutta ei kolmas osapuoli, voi panna vireille välimiesmenettelyn ilmoittamalla virallisesti komitealle päätöksestään valittaa ja toimittamalla samanaikaisesti valitusilmoituksen komitealle. Jos riidan osapuoli on ilmoittanut päätöksestään valittaa, komitea ei ota paneeliraporttia hyväksyttäväksi, jollei 16 kohdasta muuta johdu.
7. Valitus on rajattava koskemaan vain oikeudellisia kysymyksiä, jotka ovat paneeliraportissa sekä paneelin muodostamia oikeudellisia tulkintoja. Välimiehet voivat ylläpitää, muuttaa tai kumota paneelin ratkaisut ja johtopäätökset. Välimiestuomioon on tarvittaessa sisällytettävä suosituksia, kuten riitojen ratkaisua koskevan sopimuksen 19 artiklassa määrätään. Paneelin päätelmien, joihin ei ole haettu muutosta, katsotaan olevan erottamaton osa välimiestuomiota yhdessä välimiesten päätelmien kanssa.
8. Välimiesten on käsiteltävä ainoastaan riidan ratkaisemisen kannalta välttämättömiä kysymyksiä. Ne käsittelevät ainoastaan riidan osapuolten esiin tuomia kysymyksiä, sanotun kuitenkin rajoittamatta niiden velvollisuutta ratkaista toimivaltakysymyksiä.
9. Jollei tässä lisäyksessä toisin määrätä, välimiesmenettelyyn sovelletaan soveltuvin osin WTO:n riitojen ratkaisua koskevan sopimuksen määräyksiä ja muita valitusten tutkintaan sovellettavia WTO:n sääntöjä ja menettelyjä. Tähän sisältyvät erityisesti WTO:n valitusten tutkintaa koskevat työmenettelyt ja niissä määrätty valituksia koskeva aikataulu sekä riitojen ratkaisemista koskevaa sopimusta koskevat menettelysäännöt²⁶ (WT/DSB/RC/1). Välimiehet voivat riidan osapuolia kuultuaan mukauttaa WTO:n valitusten tutkintaa koskevia työmenettelyjä ja niissä määrättyjä valitusten määräaikoja, jos se on perusteltua WTO:n valitusten tutkintaa koskevien työmenettelyjen säännön 16 nojalla.
10. Välimiesten on annettava tuomionsa 90 päivän kuluessa valituksen tekemisestä. Tätä varten välimiehet voivat toteuttaa asianmukaisia organisatorisia toimenpiteitä menettelyn sujuvoittamiseksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta riidan osapuolten prosessuaalisia oikeuksia ja velvollisuuksia ja asianmukaista menettelyä. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla asiakirjojen sivumäärän rajoittaminen, määräaikojen asettaminen sekä tarvittavien kuulemisten kestosta ja määrästä päättäminen.
11. Välimiestuomion antamiseksi 90 päivän määräajassa välimiehet voivat tarvittaessa myös ehdottaa riidan osapuolille aineellisia toimenpiteitä, kuten sellaisten

²⁶ Selkeyden vuoksi todetaan, että välimiehiin sovelletaan menettelysääntöjen VIII.14–17 kohtaa.

vaatimusten poissulkemista, jotka perustuvat siihen, että tosiasioita ei ole arvioitu puolueettomasti riitojen ratkaisemista koskevan sopimuksen 11 artiklan mukaisesti.²⁷

12. Riidan osapuolet voivat välimiesten ehdotuksesta sopia tuomion antamiselle asetetun 90 päivän määräajan pidentämisestä.
13. Riidan osapuolet sopivat noudattavansa välimiestuomiota, joka on lopullinen. Riitojen ratkaisemista koskevan sopimuksen 25.3 artiklan mukaan tuomiosta on ilmoitettava komitealle, mutta komitea ei hyväksy tuomiota.
14. Ne kolmannet osapuolet, jotka ovat ilmoittaneet komitealle riitojen ratkaisemista koskevan sopimuksen 10.2 artiklan mukaisesti huomattavasta edustaan kyseisessä asiassa, voivat antaa kirjalliset esityksensä välimiehille ja saada mahdollisuuden tulla kuulluksi. Tähän sovelletaan WTO:n valitusten tutkintaa koskevien työmenettelyjen 24 sääntöä soveltuvien osin.
15. Riitojen ratkaisemista koskevan sopimuksen 25.4 artiklan mukaan kyseisen sopimuksen 21 ja 22 artiklaa sovelletaan soveltuvien osin riita-asiassa annettuun välimiestuomioon.
16. Valittaja tai muu valittaja voi milloin tahansa välimiesmenettelyn aikana peruuttaa valituksensa tai muun valituksen ilmoittamalla siitä välimiehille, joiden on ilmoitettava siitä viipymättä komitealle.²⁸ Jos yhtään valitusta ei jää käsiteltäväksi, paneeliraportti hyväksytään komitean kokouksessa 60 päivän kuluessa ilmoituksesta, ellei komitea yksimielisesti päättä olla hyväksymättä raporttia. Jos jokin muu valitus on edelleen vireillä, kun mikä tahansa valitus peruutetaan, välimiesmenettelyä jatketaan.

²⁷ Selkeyden vuoksi todetaan, että välimiesten ehdotus ei ole oikeudellisesti sitova ja että asianomaisen osapuolen on hyväksyttävä ehdotetut aineelliset toimenpiteet. Se, että asianomainen osapuoli ei hyväksy ehdotettuja aineellisia toimenpiteitä, ei vaikuta asian käsittelyyn eikä riidan osapuolten oikeuksiin.

²⁸ Selkeyden vuoksi todetaan, että tätä kohtaa sovellettaessa keskinäisesti hyväksytystä ratkaisusta ilmoittaminen komitealle riitojen ratkaisua koskevan sopimuksen 3.6 artiklan mukaisesti ei merkitse valituksen peruuttamista.